

ÅRSREDOVISNING 2017

ÅRSREDOVISNING 2017 GöteborgsOperan

GÖTEBORGS
OPERAN

Christina Nilssons Gata, 411 04 Göteborg, 031 10 80 00
Skövdescenen, Eric Ugglas plats, 541 50 Skövde, 0500 44 34 00

En del av VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

GÖTEBORGS
OPERAN

Ett operahus i rörelse

År 2017 har varit ett fantastiskt år för GöteborgsOperan sett till publiksiffror, intäkter och konstnärliga framgångar. Nationella och internationella medier hyllar oss samtidigt som både nya och redan trogna besökare fyller salongerna.

GöteborgsOperan spelar en viktig roll i samhället. Vi är en djärv och ständigt relevant kulturaktör. Med ett ben i den näringsrika regionala myllan och det andra på de främsta internationella arenorna lockar vi människor till regionen.

Vår närvaro i Västra Götaland har innehållit allt från en underhållande operadubbel och en nyskriven barnopera till en bred variation av lunch- och lördagskonserter. På den internationella arenan har vi skapat flera samproduktioner och bemötts med jubel när vårt nyligen prisade danskompani turnerat Europa runt.

Scenkonstens förmåga att skapa mening ger livet fler dimensioner. Den fördjupar vår förståelse för både omvärlden och oss själva och hjälper oss att se ljuset såväl som mörkret. Att kunna se sig själv med andras ögon, och betrakta sina medmänniskor på nya sätt, är viktigt i en demokrati. Kanske viktigare i dag än någonsin, i en värld som rusar fram med falska nyheter, snabba klick och lite tid för eftertanke.

Under hösten 2017 inleddes #metoo, vars vittnesmål berör och rör oss alla. GöteborgsOperan har i många år arbetat aktivt för att förhindra trakasserier och kränkningar. Vi har kraftfulla och tydliga arbetssätt för att fånga upp sexuella trakasserier, en engagerad personal och klara rutiner. Under hösten stod det smärtsamt klart att detta

inte räcker. I slutet av året påbörjade vi därför ett själv-rannsakande och hårt arbete framåt. Och vi ger oss inte förrän vi har en arbetsplats där ingen tystnadskultur, inga kränkningar eller trakasserier förekommer.

När vi sätter våra mål gör vi det inom många områden. Vi vill finslipa vår höga konstnärliga kvalitet, vi vill förbättra vår redan avancerade scenteknik och vi vill ställa ännu skarpare miljökrav på vår verksamhet. Och vi vill hitta nya sätt att nå ut till fler besökare. Ett led i denna del av GöteborgsOperans utveckling är den nya grafiska profil som presenterades 2017. En symbol i rörelse, skapad av ljud från GöteborgsOperans artister. Den grafiska profilen har vunnit flera priser, bland annat Juryns pris i Svenska Designpriset (där vi även tog guld för vårt tryckta säsongsprogram).

Med ett framgångsrikt 2017 i backspegeln ser vi nu fram emot att fortsätta utveckla GöteborgsOperan till ett av norra Europas ledande operahus med stark regional och lokal förankring. Men också ett hus i ständig framåt-rörelse, en föränderlig organism i takt med tiden.

Christina Björklund, vd

Innehåll

Ett operahus i rörelse.....	3	Ditt val – flexibel abonnemangsform.....	25
På scen 2017.....	4	GöteborgsOperan i medierna.....	25
Opera.....	4	Vad tycker besökarna?.....	25
Musikal.....	8	GöteborgsOperan som samhällsaktör.....	26
Konsert.....	9	Samarbeten lokalt och regionalt.....	26
Dans.....	10	Internationella samarbeten.....	27
Regional verksamhet.....	14	Medarbetare.....	29
GöteborgsOperan Skapa.....	16	Processen inför en produktion.....	29
Barn och unga.....	16	Antal årsverken varierar.....	29
Interkulturellt samarbete.....	17	Ledarskap på GöteborgsOperan.....	29
Olikheter är värdefulla.....	17	Organisation.....	29
Verksamheten i sammandrag.....	18	Arbetsmiljö.....	30
Möten med publiken.....	21	Friskvård samt Hälsan & Arbetslivet.....	30
Värdarna.....	21	Sjukfrånvaro.....	30
Introduktioner.....	21	Utvecklingssamtal.....	31
Samtal vid premiärer.....	21	Samverkan.....	31
Fysisk introduktion till dans.....	21	Jämställdhet och mångfald.....	31
Öppet hus på höstlovet.....	21	Internkommunikation.....	32
Konserter och dans med fri entré.....	22	Modernt och effektivt IT-stöd.....	33
Tillgänglighet och hjälpmedel.....	22	Miljö och hållbarhet.....	34
Display med många möjligheter.....	23	Wagners Ringen – en grön opera.....	34
Erbjudanden till studenter.....	23	Sparar på jordens resurser.....	34
Ny grafisk profil.....	23	Miljöeffektiva transporter.....	35
Digitala och sociala medier.....	23	Ekologiskt i restaurangen.....	35
GOfilm.....	24	Externa samarbeten.....	35
OperaShop.....	24	Förvaltningsberättelse.....	36
Restaurang, café och bar.....	24	Revisionsberättelse.....	56
Bildskärmar för aktuella rollistor.....	24	Granskningsrapport.....	59
Ny foajétidning – Birgit.....	25	Hållbarhetsrapport.....	60

På scen 2017

Opera

Operaåret inleddes med att den klassiska *Carmen* av Bizet, ett samarbete med Glyndebourne, fortsatte spelas från föregående år.

Första premiären för året var den konstnärligt och vokalt utmanande *Elektra* av Richard Strauss. Verket går på högspänning från första till sista takten, ett gastkramande drama som vid tiden för urpremiären 1909 sprängde tonalitetens gränser. Det dramatiska temat hämnd ställs på sin spets när Elektra, besatt av att hämnas på sin mor, helt tappar livsgnistan när hämnden väl är utförd. Ett operaverk känsllostarkt som få!

Efter två repriser, *La traviata* och *Trollflöjten*, blev höstens första operapremiär en spännande dubbel med en något ovanlig kombination av verk: Kurt Weills *De sju dödssynderna* parat med den burleska Puccinioperan *Gianni Schicchi*. Det blev en afton där regissör David Radok sinnrikt vävde samman de två skilda verken till en helhet.

En något ny giv var att huvudrollen i *De sju dödssynderna* gjordes av Edda Magnason, Guldbaggevärdare för filmen *Monika Z*. *De sju dödssynderna* & *Gianni Schicchi* var en dekadent dubbel om vedervärdiga människor, med både allvar och humor.

Året avslutades med operan *Norma* av Bellini. Prästinnan Normas dilemma kan nog alla känna igen sig i. Vad är viktigast? Plikten eller passionen, vi själva eller de vi älskar? Denna krona av Bel Canto-operor rönt uppmärksamhet i vår uppsättning, inte minst för de sångliga prestationerna. En uppsättning som lämpar sig för såväl den ovana besökaren som den erfarna operafantasten, var ett omdöme efter premiären i december 2017. *Norma* var den första sceniska uppsättningen av en Belliniopera i Göteborg sedan 1800-talet. Produktionen är ytterligare ett av våra internationella samarbeten, med Théâtre des Champs Élysées i Paris. Premiären av *Norma* sändes direkt av Sveriges Radio.

Sviten av svenska operor i konsertant framförande inleddes med *Vikingarna* av Ivar Hallström med libretto av Hans Hedberg hösten 2016. Den fortsatte 2017 med *Kronbruden* av Ture Rangström, baserad på August Strindbergs drama. Därpå följde *Herr Arnes Penningar* av den bohuslänske kompositören Gösta Nystroem, med libretto av Bertil Malmberg efter en novell av Selma Lagerlöf. Samtliga konsertanta framföranden spelades in av Sveriges Radio och sändes under 2017. Framförandet av dessa tre svenska operor var en viktig del i att lyfta ett angeläget kulturarv inom operakonsten.

CARMEN

MUSIK Georges Bizet
LIBRETTO Henri Meilhac och Ludovic Halévy
DIRIGENT Karen Kamensek/ Tecwyn Evans/ Eva Ollikainen
REGI David McVicar (originaluppsättning)
Marie Lambert (nyuppsättning)
SCENOGRAFI Michael Vale
KOSTYMDESIGN Sue Blane
LJUSDESIGN Paule Constable (originaluppsättning)
Clare O'Donoghue (nyuppsättning)
KOREOGRAFI Andrew George (originaluppsättning)
Sirena Tocco (nyuppsättning)
STUNTKOREOGRAFI Nick Hall
Premiär 25 november 2016

ELEKTRA

MUSIK Richard Strauss
LIBRETTO Hugo von Hofmannsthal
DIRIGENT Olaf Henzold
REGI Stephen Langridge
SCENOGRAFI OCH KOSTYMDESIGN Conor Murphy
LJUSDESIGN Lucy Carter
KOREOGRAFI Fotis Nikolaou
Premiär 4 februari

TROLLFLÖJTEN

MUSIK Wolfgang Amadeus Mozart
LIBRETTO Emanuel Schikaneder
DIRIGENT Henrik Schaefer
REGI Rikard Bergqvist
SCENOGRAFI OCH KOSTYMDESIGN Tomas Sjöstedt
LJUSDESIGN Joakim Brink
KOREOGRAFI Camilla Ekelöf
Nypremiär 1 april

LA TRAVIATA

MUSIK Guiseppe Verdi
LIBRETTO Francesco Maria Piave
DIRIGENT Giancarlo Andretta
REGI David Radok
SCENOGRAFI Lars-Åke Thessman
KOSTYMDESIGN Ann-Mari Anttila
LJUSDESIGN Hans-Åke Sjöquist
KOREOGRAFI Håkan Mayer
Nypremiär 6 maj

DE SJU DÖDSSYNDERNA & GIANNI SCHICCHI

De sju dödssynderna
MUSIK Kurt Weill
TEXT Bertolt Brecht
Gianni Schicchi
MUSIK Giacomo Puccini
LIBRETTO Giovacchino Forzano
DIRIGENT Antony Hermus/ Alexander Hanson
REGI David Radok
SCENOGRAFI Lars-Åke Thessman
KOSTYMDESIGN Karin Erskine
KOREOGRAFI Thomas Wilhelm
LJUSDESIGN Peter Götzlinger
LJUDESIGN Andreas Renhorn
Premiär 21 oktober

NORMA

MUSIK Vincenzo Bellini
LIBRETTO Felice Romani
DIRIGENT Giancarlo Andretta
REGI OCH SCENOGRAFI Stéphane Braunschweig
ISCENSÄTTNING Georges Gagneré
KOSTYMDESIGN Thibault Vancraenenbroeck
LJUSDESIGN Marion Hewlett
KOREOGRAFI Johanne Saunier
Premiär 2 december

KRONBRUDEN

Konsertant opera
MUSIK Ture Rangström
TEXT August Strindberg
DIRIGENT David Björkman
26 februari

HERR ARNES PENNINGAR

Konsertant opera
MUSIK Gösta Nystroem
LIBRETTO Bertil Malmberg (efter novell av Selma Lagerlöf),
Patrik Ringborg (nyutgåva)
DIRIGENT Patrik Ringborg
23 april

Musikal

Våren 2017 fortsatte vi att spela musikalen *Hair* (premiär 2016) med bl a en utsåld skolföreställning. Höstens stora musikalpremiär var en gigant i många hänseenden, Andrew Lloyd Webbers *The Phantom of the Opera*. Två stora nordiska operahus – GöteborgsOperan och Finlands Nationalopera – hade gått samman om en ny, extravagant uppsättning som var den första skapad för och med de fantastiska möjligheter som finns i ett riktigt operahus. Här fanns alla de tekniska överraskningseffekterna, stor scen, kör och orkester som ytterligare förstärker upplevelsen utöver själva dramat och den vackra musiken. Ett starkt drama om passion, besatthet, raseri. Och en förödande skam som bara kan helas genom kärlek.

Sedan urpremiären i London 1986 har *The Phantom of the Opera* setts av över 140 miljoner människor i 30 länder. I september 2017 var det dags att släppa loss denne Operafantom i en bejublad premiär på GöteborgsOperan. Den har därefter spelats för utsålda hus.

I december var det dags för premiär av GöteborgsOperans nya julmusikal. *En julsaga*, baserad på Charles Dickens klassiska kortroman med samma namn. Vår julsaga innehöll komedi, oförglömliga figurer, ett och annat läskigt spöke och fantastisk musik – musikal, opera, pop, rap och klassiska julsånger.

HAIR

MUSIK Galt MacDermot

MANUS OCH SÅNGTEXTER Gerome Ragni och James Rado

REGI OCH ÖVERSÄTTNING/BEARBETNING Rikard Bergqvist

MUSIKALISK LEDNING Martin Östergren

KAPELLMÄSTARE Dan Lindén/Rickard Åström

MUSIKALISK RÅDGIVNING Mathias Venge

SCENOGRAFI OCH KOSTYMDESIGN Tomas Sjöstedt

KOREOGRAFI Malin Zaki

LJUSDESIGN Joakim Brink

LJUDESIGN Jesper Lindell

VIDEODESIGN Sebastian Kihlstrand

Premiär 10 september 2016

THE PHANTOM OF THE OPERA

MUSIK Andrew Lloyd Webber

MANUS Richard Stilgoe och Andrew Lloyd Webber

SÅNGTEXTER Charles Hart, Richard Stilgoe

DIRIGENT Nick Davies/Bjorn Dobbelaere/ Cathrine Winnes

REGI Tiina Puumalainen

SCENOGRAFI Teppo Järvinen

KOSTYMDESIGN Marjaana Mutanen

LJUSDESIGN Teemu Nurmelin

KOREOGRAFI Osku Heiskanen

LJUDESIGN Andreas ”Stanley” Lönnquist, Sakari Kiiski

Premiär 23 september

EN JULSAGA

IDÉ OCH MANUS Tobias Ahlsell, David Lundqvist, Anders Wängdahl

DIRIGENT Josef Rhedin

MUSIKALISKT ANSVARIG Mats Sköldberg

REGI Erik Ståhlberg

SCENOGRAFI Katrin Pettersson

KOSTYM- OCH MASKDESIGN Anna Carlberg, Therese Schimmelsohn

VIDEODESIGN Katrin Pettersson, Niklas Elfvengren

BILDFRAMTAGNING OCH VIDEODESIGN Ludde Falk

LJUDESIGN Andreas Renhorn

LJUSDESIGN Niklas Elfvengren

KOREOGRAFI Cynthia Kai

Premiär 16 december

Konsert

Årets första konsert var sedvanligt vår populära *Trettondagskonsert med bal*. I februari var det dags för ännu ett lyckat koncept. *Stadens ljus*, stumfilm från 1931 av och med Charlie Chaplin, visades på storbild på scenen. Film-musiken, komponerad av Chaplin, spelades live av GöteborgsOperans Orkester. En kväll där publiken hade stor spridning i både ålder och vana/ovana besökare.

Senare under våren gav GöteborgsOperans Orkester en konsert i det återkommande konceptet *Möt musiken* under namnet *Cellomani!* Precis som människor har funktionsvariationer, var den här föreställningen en ”konsertvariation”, med en extra avslappnad miljö. Det var också en unik chans för den som själv spelar cello (på amatörnivå) att få spela tillsammans med GöteborgsOperans Orkester. *Tout un monde lointain*, konsert för violoncello och orkester av Henri Dutilleux samt *Sinfonia Concertante*, Op 125 för cello och orkester av Igor Prokofjev stod på programmet under konsertens första hälft. Solister var två av GöteborgsOperans Orkesters egna cellister. I det sista och avslutande stycket, *Vårnatt* (Stenhammar), välkomnades ett trettiototal cellister från publiken upp på scenen. Konserten hade fri entré.

Vi uppmärksammade 50-årsjubileet av året 1967 i konserten med samma namn. Året var ett av de viktigaste

åren i popmusikens historia. Här medverkade bland andra rocksångaren Ebbot Lundberg och musikalartisten Oskar Nilsson.

På sensommaren välkomnade vi en legend inom visan, Sven-Bertil Taube. I programmet *Taube sjunger Taube* framförde han sin fars mest älskade sånger, tillsammans med vår orkester under ledning av Peter Nordahl, som även hade gjort arrangemangen. Under sommaren visades delar av utställningen *Evert Taubes värld*, som tidigare fanns på Liseberg, i GöteborgsOperans foajé.

Efter Kulturkalasets två representerande konserter med fri entré, gjorde Göteborgs Operans Orkester ett mycket uppskattat program i regionen (Läs mer under *Regional verksamhet*).

Höstens första orkesterkonsert på Stora scenen var *Ariadne 360°*. Konserten innehöll både smakprov på Richard Strauss kommande opera på GöteborgsOperan, *Ariadne på Naxos* och Jonathan Doves *Monstret i labrynten*, som är ett av våra stora GO Skapa-projekt säsongen 2017/2018.

Juleventet i Nordstan första advent, drog en nyfiken och månghövdad publik. Delar av GöteborgsOperans Kör uppträdde tillsammans med GöteborgsOperans Orkester.

Foajékonserterna har som tidigare varit mycket populära och helt fullsatta. Publiken använder till och med

trapporna som sittplatser. Foajékonserterna framförs främst av våra egna musiker och sångare. Kompositörer som Gustav Mahler, Giacomo Puccini, Cole Porter, Robert Schumann och Clara Schumann har stått på repertoaren. Nytt för 2017 var att vi uppmuntrade de medverkande att välja minst en kvinnlig kompositör till programmet. En av foajékonserterna hölls under Europeiska Operadagar samt en under West Pride-festivalen Göteborg.

TRETTONDAGSKONSERT MED BAL

DIRIGENT Maria Eklund
5 januari

STADENS LJUS

DIRIGENT Nick Davies
12 och 14 februari

MÖT MUSIKEN

DIRIGENT Henrik Schaefer
11 mars

1967

DIRIGENT Hans Ek
19–21 maj

TAUBE SJUNGER TAUBE

DIRIGENT Peter Nordahl
12–13 augusti

ARIADNE 360°

DIRIGENT Ariane Matiakh
1 oktober

GÖTEBORGS KULTURKALAS

DIRIGENT Henrik Schaefer
16 augusti (2 repriserande konserter)

FOAJÉKONSERTER

11/2, 18/3, 2/4, 29/4, 6/5, 13/5, 10/6, 16/9, 15/10, 4/11, 25/11

Fler konserter under Regional verksamhet.

Dans

Dansåret 2017 inleddes med repris av *If we shadows have offended*, en gripande berättelse om att inte vilja bli vuxen. Därpå följde ett återseende av succén *Eldfågeln* med cirka 70 medverkande amatörer blandat med professionella dansare på Stora scenen, en övergång från nypremiären i december 2016.

Årets första stora danspremiär presenterade två renommerade koreografer, Marcos Morau och Stijn Celis. Båda utforskade i sina verk *Rothko Chapel* och *Storm* danssäsongs tema; *Iconoclasm*, om vårt behov av att skapa ikoner – och krossa det vi inte längre dyrkar.

I det mindre formatet gavs *NUdans* i februari. Tolv av Sveriges mest lovande unga dansare från svenska yrkesutbildningar intog Lilla scenen i verk skapade direkt för dem av koreografer från GöteborgsOperans Danskompani.

Max+ var ett återseende av framstående koreografer – Sharon Eyal, *Untitled Black*, och Ohad Naharin, *Max. Untitled Black* framfördes även live som en bejublad – och överraskande – mellanakt i Melodifestivalen på SVT i februari 2017. Detta var ett nytt sammanhang att visa upp GöteborgsOperans Danskompani för en bred och stor publik, deltävlingen hade mer än 3,5 miljoner tittare på SVT1 och online.

Säsongen avslutades med *Drömmen om Svansjön*, ett gästspel av Kungliga Baletten, där GöteborgsOperans Orkester stod för framförandet av Tjajkovskijs välkända och odödliga musik.

Säsongen 2017/2018, vår danschef Katrín Halls första egna säsong, inleddes i augusti 2017 med Kulturkalaset. I nya möten med publiken fick besökarna här bland annat delta i en Gaga-klass tillsammans med den världsberömda koreografen och grundaren av Gaga, Ohad Naharin.

Den första danspremiären för säsongen var *Kult* som bestod av *Sacre (Våroffer)* av Roy Assaf samt *Decadance Gothenburg* av Ohad Naharin. *Våroffer* uppmärksammades även ur ett genusperspektiv; varannan föreställning dansades av kvinnor, varannan av män. Dirigentpulten och föreställningarna delades också mellan en kvinna och en man. Orkestern var placerad på scenen och spelade genom att endast se dirigenten i monitorer, ett helt nytt koncept som föll mycket väl ut.

Höstens nästa stora danspremiär bestod av ett helt nytt verk, koreograferat direkt för GöteborgsOperans Danskompani, *Skid* (Damien Jalet), kombinerat med två av kompaniets största internationella succéer någonsin, *Icon* respektive *Noetic*. I *Skid* utforskade kompaniet kampen mot dragningskraften och modet att släppa taget, det

svindlande höga scengolvet hade en lutning på 34°!

Katrín Hall introducerade under året nya sätt att närma sig publiken och bjuda upp till kontakt med vårt kompani. Här höll vi öppna repetitioner, fysisk introduktion samt eftersnack där publiken fick träffa dansarna i anslutning till en föreställning. Dessa aktiviteter blev snabbt utsålda, vi ämnar fortsätta med det framgångsrika och inbjudande konceptet även kommande år.

Läs mer om danskompaniets internationella framgångar under *Internationella samarbeten*.

Svenska Teaterkritikers Förenings Danspris 2017 till GöteborgsOperans Danskompani

I slutet av året nominerades GöteborgsOperans Danskompani till Svenska Teaterkritikers Förenings Danspris 2017. Vinnaren utses efter en omröstning bland Sveriges teater- och danskritiker. Strax efter årsskiftet kom beskedet att vi fick priset!

Motiveringen lyder: ”Med fokus på ny koreografi och en konstnärligt avancerad nivå placerar sig GöteborgsOperans Danskompani i Europas topp. I uppsättningar som årets *Kult* formar de individuella, briljanta dansarna ett starkt och uttrycksfullt kollektiv, som motsvarar alla högt ställda förväntningar. Såväl publik som kritik jublar när dansarna suveränt ger hisnande, nya perspektiv på sin konst.”

ELDFÅGELN

KOREOGRAFI OCH SCENOGRAFI Fredrik Benke Rydman
MUSIK Igor Stravinskij
DIRIGENT Henrik Schaefer
KOORDINATOR Monica Milocco
KOSTYMDESIGN Tomas Sjöstedt
LJUSDESIGN Tobias Hallgren
GöteborgsOperans Orkester
Nypremiär 10 december 2016

IF WE SHADOWS HAVE OFFENDED

KOREOGRAFI, REGI, SCENOGRAFI OCH TEXT Alan Lucien Øyen
KOREOGRAFI OCH KOREOGRAFASSISTENT Daniel Proietto
DRAMATURGI OCH TEXTBIDRAG Andrew Wale
KOSTYMDESIGN Stine Sjøgren
LJUSDESIGN Martin Flack
LJUDESIGN Gunnar Innvær
Nypremiär 8 januari

ICONOCLASM

Rothko Chapel
KONCEPT, REGI, LJUDESIGN OCH KOREOGRAFI (I SAMARBETE MED DANSARNA) Marcos Morau
SCENOGRAFI Max Glaenzel
DRAMATURGI Celso Giménez
DRAMATURGI OCH LJUDESIGN Pablo Gisbert
KOSTYMDESIGN Silvia Delagneau
LJUSDESIGN David Stokholm
ASSISTERANDE KOREOGRAF Lorena Nogal, Ariadna Montfort

Storm
KOREOGRAFI Stijn Celis
MUSIK Lorenzo Bianchi Hoesch
DRAMATURGI Armin Kerber
SCENOGRAFI OCH KOSTYMDESIGN Nicolas Musin
LJUSDESIGN David Stokholm
PROJEKTIONER Philipp Contag-Lada
Världspremiär 4 mars

MAX+

Untitled Black
KOREOGRAFI OCH SCENOGRAFI Sharon Eyal, Gai Behar
KOSTYMDESIGN Maayan Goldman
LJUSDESIGN Avi Yona Bueno ("Bambi")
MUSIK OCH LIVE DJ Ori Lichtik

Max
KOREOGRAFI Ohad Naharin
LJUSDESIGN Avi Yona Bueno (Bambi)
ORIGINALMUSIK Maxim Waratt
MUSIKPRODUCTION & MIX Ohad Fishof
KOSTYMDESIGN Rakefet Levi
Nypremiär/premiär 13 april

NUDANS 2017

The grass is greener on the other side
KOREOGRAFI Ján Špoták
Ananke
KOREOGRAFI Pascal Marty
Try not to spill
KOREOGRAFI Dorotea Saykaly, Arika Yamada
För alla verk SCEN- OCH KOSTYMDESIGN (i samarbete med koreo-
graferna) Jérôme Delbey
LJUSDESIGN Joakim Brink
Världspremiär 10 februari

DRÖMMEN OM SVANSJÖN

(gästspel)
KOREOGRAFI OCH TEXT Pär Isberg
MUSIK Pjotr Tjajkovskij
DIRIGENT Wolfgang Wengenroth
SCENOGRAFI Lars-Åke Thessman
KOSTYMDESIGN Jérôme Kaplan
LJUSDESIGN Ellen Ruge
DRAMATURG Katarina Aronsson
9-11 juni

KULT

Sacre (Våröffer)
KOREOGRAFI Roy Assaf
MUSIK Igor Stravinskij
DIRIGENT Henrik Schaefer/Ariane Matiakh
SCENOGRAFI Michal Inditzky, Hagai Weinblum
KOSTYMDESIGN Angharad Matthews
LJUSDESIGN Omer Shizaf
ASSISTERANDE KOREOGRAF Ariel Freedman
GöteborgsOperans Orkester
Decadance Gothenburg
KOREOGRAFI Ohad Naharin
Inspelad musik från olika artister
KOSTYMDESIGN Rakefet Levy
LJUSDESIGN Avi Yona Bueno "Bambi"
Världspremiär 9 september

DAMIEN JALET & NOETIC

Skid
KOREOGRAFI Damien Jalet
MUSIK Christian Fennesz
SCENOGRAFI Jim Hodges, Carlos Marques da Cruz
KOSTYMDESIGN Jean-Paul Lespagnard
LJUSDESIGN Joakim Brink
ASSISTERANDE KOREOGRAF OCH GÄSTDANSARE Aimilios Arapoglou
KOMPLETTERANDE MUSIK Marihiko Hara

Noetic
KOREOGRAFI Sidi Larbi Cherkaoui
MUSIK Szymon Brzóska
SCENOGRAFI Antony Gormley
KOSTYMDESIGN Les Hommes
DRAMATURGI Adolphe Binder
LJUSDESIGN David Stokholm
MUSIKER (LIVE) Shogo Yoshii
SÅNGSOLIST (LIVE) Miriam Andersén
Världspremiär/nypremiär 7 november

DAMIEN JALET & ICON

Skid
KOREOGRAFI Damien Jalet
MUSIK Christian Fennesz
SCENOGRAFI Jim Hodges, Carlos Marques da Cruz
KOSTYMDESIGN Jean-Paul Lespagnard
LJUSDESIGN Joakim Brink
ASSISTERANDE KOREOGRAF OCH GÄSTDANSARE Aimilios Arapoglou
KOMPLETTERANDE MUSIK Marihiko Hara

Icon
KOREOGRAFI Sidi Larbi Cherkaoui
SCENOGRAFI Antony Gormley
KOSTYMDESIGN JanJan Van Essche
MUSIK SAMT FRAMFÖRANDE LIVE Kazunari Abe, Patricia Bovi,
Gabriele Miracle, Woojae Park, Anna Sato
LJUSDESIGN David Stokholm
LJUDESIGN Joachim Bohäll
DRAMATURGI Antonio Cuenca Ruiz
LERMÅSTARE Matilda Haggärde, Joel StuartBeck
Nypremiär 24 november

GÖTEBORGS KULTURKALAS

Max samt ett utdrag av
Decadance Gothenburg,
båda av Ohad Naharin.
18 augusti

Regional verksamhet

GöteborgsOperans regionala verksamhet bjöd under 2017 på en stor spännvidd, med sinsemellan väldigt olika produktioner. Våren dominerades av det experimentella scenkonstäventyret *Shanghai*, ett samarbete med Share Music & Performing Arts, som arbetar för allas rätt till att delta i kulturlivet. En del av ensemblen bestod därför av artister med lite annorlunda bakgrund och funktionsvariationer. Övriga artister kom från GöteborgsOperan. *Shanghai* var ett experimentellt scenkonstäventyr skrivet direkt för en inkluderad ensemble. Vad händer när vi testar gränserna för vad en röst är och kan skapa? Tonsättaren hade utgått från ensemblens röster och förmågor och skapat verket just för dem, till skillnad från en traditionell operauppsättning där sångarna väljs för att passa in i verkets mall. *Shanghai* hade premiär i Skövde och spelades också i Åmål och Uddevalla innan man avslutade med en serie föreställningar på Lilla scenen i Göteborg.

Världens bästa tårta var en mindre produktion med en operasångare, en musikalartist och tre musiker i en specialskriven föreställning på 25 minuter för barn i åldern 4-6 år. Föreställningen gavs i samarbete med Swedbank, vilket ledde till att några föreställningar gavs i deras bankkontor. En annan annorlunda spelplats var församlingshemmet i Foss där vi spelade för nya församlingsmedlemmar. *Världens bästa tårta* hade premiär i Skövde och spelades vid ett 50-tal tillfällen runt om i regionen.

Våra *Lördagskonserter* (gammal tradition) och *Lunchkonserter* (ny tradition) fortsatte med oförminskad fart och en sinnrik blandning av teman. Lördagskonserterna inleddes med *Två harpor och en sopran* och avslutades med *Herrarnas duetter*. Däremellan fick vi både *Vemod*

och *Passion*, såväl cello- som jazzmusik och givetvis en del opera och musikal. Lunchkonserterna – i samarbete med vänföreningen TeaterVännerna i Skaraborg – har hittat sin publik och ökat antalet gäster som för en liten peng fick jazz, musikal och annat trevligt som tilltugg till soppan.

Scensommarskonsert i augusti utgjordes av fyra sångare, en pianist, en konferencier och en liten lättflyttad dekor. Under första akten framfördes smakprov ur kommande föreställningar. Andra akten kännetecknades av ”roliga timmen” eller ”fritt valt arbete”, det vill säga ensemblen fick själva välja låtar. Konserten framfördes i bland annat Alingsås, Strömstad, Ulricehamn och Mellerud – och i väldigt olika spellokaler: ett par teatrar och konsertsalar, en hotellmatsal, en kyrka och ett bibliotek. Ett mycket lyckat koncept som arrangörerna gärna vill ha mera av.

Det stora regionala konsertevenet var dock GöteborgsOperans Orkesters miniturné med *Mozart & Beethoven* till Skövde och Trollhättan. Under en storslagen afton framfördes två av den klassiska musikens mest välkända verk: Mozarts klarinettkonsert och Beethovens femte symfoni. Klarinettkonserten framfördes dessutom på originalinstrumentet basettklarinet.

Det regionala året avslutades i december på Skövdescenen med en ny upplaga av *Jul i vårt hus*. Upplägget var ungefär som föregående år. Tio artister gav en mycket uppskattad konsert med gästspel av ett lokalt Luciatåg. Barnen bjöds på sång- och musiklektion där de fick engagera sig och prova att sjunga, musicera och agera. Ett lyckat koncept som gav mersmak.

Under året har vi hyrt ut Skövdescenen till lokala dans- och sångföreningar och till gästföreställningar arrangerade av Riksteatern Skövde.

2017 trädde ett nytt avtal i kraft, som reglerar GöteborgsOperans närvaro och omfattningen på föreställningsverksamheten i Skövde. Avtalet innebär också att GöteborgsOperan har gått in som avtalspart tillsammans med de ursprungliga parterna Skövde kommun och Västra Götalandsregionen.

SHANGHAI

KOMPOSITÖR Line Tjørnhøj
TEXT Erik Fägerborn
REGI Stephen Langridge
SCENOGRAFI Thomas Johansson
LJUSDESIGN Joakim Brink
KOSTYMDESIGN Monica Nordin
Premiär 7 april (Skövdescenen)

VÄRLDENS BÄSTA TÅRTA

TEXT OCH REGI Linda Mallik
MUSIK OCH KAPELLMÄSTARE Per Larsson
KOSTYMDESIGN Irene Turegård
SCENOGRAFI Elin Emretsson
LJUSDESIGN Frida Fridell
Premiär 14 september (Skövdescenen)

LÖRDAGSKONSERTER

Skövdescenen
25 februari, 25 mars, 29 april, 30 september,
21 oktober, 25 november

LUNCHKONSERTER

Skövdescenen
7 februari, 7 mars, 4 april, 5 september,
3 oktober, 7 november

SCENSOMMARKONSERT

ACKOMPANJATÖR Anders Ottosson
KONFERENCIER Göran Gademan
Premiär 9 augusti på Skövdescenen,
sammanlagt 6 föreställningar i regionen

MOZART & BEETHOVEN

DIRIGENT Patrik Ringborg
26 augusti (Trollhättan), 3 september (Skövde)

JUL I VÅRT HUS

Skövdescenen
Vinterkonsert (3 repriserande föreställningar)
Sång- och musiklektion (2 workshops för barn)
9 december

GöteborgsOperan Skapa

Skapa är GöteborgsOperans kreativa verksamhet med inriktning på deltagande och skapande. Här skapas konstnärliga projekt och scenkonst med, för och av ett brett spektrum människor. De kan vara i alla åldrar, nybörjare och scenkonstlärare, långetablerade svenskar och ny- anlända, personer med olika förmågor och förutsättningar. Det vi gör kännetecknas ofta av möjligheter att delta aktivt och skapa tillsammans med oss. En stor del av verksamheten riktar sig till barn och unga.

Skapa startade 2014 som en utveckling av GöteborgsOperans barn- och ungdomsverksamhet och arbetet har under 2017 utgått från tre fokusområden: *Barn och unga*, *Interkulturellt arbete*, *Olikheter är värdefulla*.

Barn och unga

Barnkör och Diskantkör

Under året har vi satsat på att engagera fler pojkar och unga killar i vår sångverksamhet genom att utveckla rekryteringsprocesserna till Barnkören och Diskantkören. Detta är ett pågående arbete, eftersom det finns möjligheter varje sommar för nya barn och unga att komma in i körerna.

Bland annat har manliga artister från GöteborgsOperan gjort "pop-up-framträdanden" i stadsdelar där många invånare ännu inte upptäckt vår verksamhet. Vi har också haft workshops i samarbete med ungdomssatningar i Gamlestan och Angered. Vi schemalade den befintliga barnkörens föreställning på vårterminen innan

provsjungningarna för nya deltagare ägde rum, för att kunna rikta oss till grupper vi vill engagera.

Ett ungdomsprojekt under Kulturkalaset kulminerade i en spännande dubbelföreställning på Stora scenen – *ScenSommar* med Skapa och *Gone Fishing* den 20 augusti. Dessa aktiviteter var en del av den långa förberedelsen inför vår uppsättning av operan *Monstret i labyrinten* med Skandinavien-premiär i maj 2018. Denna produktion, vars repetitioner påbörjades hösten 2017, samlar över 200 medverkande: operasångare, amatörsångare i alla åldrar, professionella orkestermusiker och unga musiker. Vi samarbetar här med VÄGUS (Västra Götalands Ungdomssymfoniker) för att öppna upp vår verksamhet för unga musiker i regionen.

Miniscen och opera för de yngsta

Vårt arbete med scenkonst för små barn utvecklades under 2017, både vad gäller antal besökare och geografisk spridning.

Sagofoajén har tidigare varit namnet på våra uppsättningar på Lilla scenen. GöteborgsOperans *Miniscen* är det nya samlingsnamnet för våra flyttbara uppsättningar för den allra yngsta publiken. *Miniscen* rymmer alla GöteborgsOperans konstformer: opera, dans, musikal och konsert. Föreställningarna spelas på Lilla scenen, Skövdescenen, på turné och streamas ibland via GOfilm.se. Under 2017 spelades två uppsättningar – *Borta eller hemma?* och *Morfar Persson får en kompis*. Ytterligare en repris för de

små, *Min låtsasvän*, åkte på miniturné till Karlstad med två föreställningar.

Det nya beställningsverket *Världens bästa tårta* hade premiär i Skövde 14 september och var på turné i regionen. *Miniscen* har fri entré.

Dansmakarna

Projektet *Dansmakarna* fortsatte även 2017. Pedagoger från olika orter i regionen har arbetat med förskoleklasser och skapat dansverk tillsammans med barnen. Barnen var även på rundvandring i huset och fick en så kallad dagispåse (överblivet tyg) från ateljéerna, som de själva kunde sy scenkläder av till sin föreställning. Den 28 april var det dags att visa upp verken på Lilla scenen. Förutom förskolebarnen som dansade sin föreställning, dansade vår egen Andrzej Glosniak ett urval från produktionerna säsongen 2016/2017.

Interkulturellt samarbete

Samarbete med Röda korset

Samarbetet med Svenska Röda Korset och Internationella kören har utvecklats under våren och sommaren 2017, med nya konstnärliga processer, förstärkt engagemang bland GöteborgsOperans artister och ett brett och djupt deltagande bland målgruppen. Nytt för 2017 var att Internationella kören arbetade med en regissör hela repetitionsperioden för att skapa fina sceniska konserter. Den 11 juni presenterade kören konserten *On we go*, på Lilla scenen. Den bestod av en blandning av folksånger från olika länder och på olika språk, från arabiska och bengali till quechua och svenska. Kören medverkade även under konserterna på Kulturkalaset 16 augusti.

Olikheter är värdefulla

Shanghai – en banbrytande scenkonstupplevelse

Insatser inom det inkluderade arbetet innebär direktkontakter med föreningar, kommunala verksamheter och organisationer som jobbar med personer med funktionsvariationer på olika sätt.

Den nyskrivna operan *Shanghai* är resultatet av ett flerårigt samarbete mellan GöteborgsOperan och kulturorganisationen ShareMusic & Performing Arts. Grunden till samarbetet är att alla människor har rätt att uttrycka sig på olika sätt och att konstnärliga olikheter är värdefulla. I *Shanghai* medverkade artister från GöteborgsOperan och ShareMusic & Performing Arts både på scen och i

den konstnärliga processen bakom verket. *Shanghai* hade urpremiär på Skövdescenen den 7 april. Föreställningen spelades också på GöteborgsOperans Lilla scen samt på turné till Trollhättan, Åmål och Uddevalla.

I anslutning till föreställningen i Göteborg den 12 maj hölls ett seminarium med titeln "*Making opera and music theatre on new terms. From creative vision to creative reality, how?*", om verket och processen med att skapa föreställningen.

Relaxed performance

Vår första *relaxed performance*, *Möt musiken: Cellomani!* ägde rum 11 mars. Det var en extra avslappnad konsert, ett slags "konsertvariation" och en unik chans för amatörer som spelar cello att få spela tillsammans med GöteborgsOperans Orkester. Föreställningen var ett pilotprojekt som gav många lärdomar att ta med i det fortsatta arbetet, både vad gäller det konstnärliga programmet, medverkan av GöteborgsOperans artister, marknadsföring med mera.

Verksamheten i sammandrag

TOTALT ANTAL BESÖKARE

	2017	2016	2015	2014	2013
Besökare scener och spelplatser	267 640	221 390	240 600	212 766	234 190
Besökare övriga aktiviteter	32 994	29 221	28 487	33 899	26 528
Summa	300 634	250 611	269 087	246 665	260 718

BESÖKARE SCENER OCH SPELPLATSER 2017-2015

	Antal föreställningar			Antal besökare			Beläggning per föreställn.		
	2017	2016	2015	2017	2016	2015	2017	2016	2015
Stora scenen	200	183	202	209 888	183 908	199 018	1 049	1 005	985
Lilla scenen	26	42	35	2 816	2 557	2 091	108	61	60
Skövdescenen	38	43	12	3 623	3 382	2 767	95	79	231
Konserter och övrigt	47	40	33	31 025	19 433	22 064	660	486	669
Turnéer	44	100	25	2 788	5 267	4 711	63	53	188
Internat. dansturnéer	17	11	14	17 500	6 843	9 949	1029	622	711
Summa	372	419	321	267 640	221 390	240 600	719	528	750

ANTAL BESÖKARE ÖVRIGA AKTIVITETER 2017-2014

	2017	2016	2015	2014
Introduktioner och samtal	13 039	9 325	5 895	12 009
Guidningar	8 383	6 067	7 548	9 477
Skapa verksamhet	1 317	1 564	3 638	1 893
Barn- och diskantkör repetitioner	2 237	3 522	2 855	2 844
Övrigt (lunchmusik m m)	8 018	8 743	8 551	7 676
Summa	32 994	29 221	28 487	33 899

OPERA – STORA SCENEN

	Antal föreställningar	Totalt antal besökare	Besökare per förest.	Beläggning %
<i>Elektra</i>	10	7 839	784	61 %
<i>Carmen</i>	13	14 670	1 128	88 %
<i>La traviata</i>	10	10 630	1 063	83 %
<i>Norma</i>	5	4 902	980	77 %
<i>Trollflöjten</i>	10	12 511	1 251	98 %
<i>De sju dödssynderna & Gianni Schicchi</i>	11	8 487	772	60 %
Summa	59	59 039	1 001	78 %

DANS STORA SCENEN

<i>Kult</i>	11	8 142	740	78 %
<i>Damien Jalet & Noetic/Icon</i>	5	4 408	882	90 %
<i>Drömmen om Svansjön</i> (gästspel)	3	3 645	1 215	95 %
<i>Iconoclasm</i>	9	3 921	436	42 %
<i>Max+</i>	8	4 036	505	50 %
<i>If we shadows have offended</i>	3	1 914	638	62 %
<i>Eldfågeln</i>	1	1 248	1 248	100 %
<i>Kulturkalas Dans</i>	2	1 757	879	73 %
Summa	42	29 071	692	69 %

MUSIKAL STORA SCENEN

<i>The Phantom of the Opera</i>	38	47 904	1 261	99 %
<i>Hair</i>	36	47 874	1 330	99 %
<i>En julsaga</i>	6	7 937	1 323	97 %
Summa	80	103 715	1 296	98 %

KONSERT OCH ÖVRIGT STORA SCENEN

<i>Trettondagskonsert</i>	1	1 105	1 105	100 %
<i>1967</i>	4	4 224	1 056	77 %
<i>Stadens ljus</i>	2	1 617	809	82 %
<i>Festkväll</i>	1	837	837	93 %
<i>Säsongspresentation Konsert</i>	2	1 690	845	98 %
<i>Scensommarkonsert</i>	1	690	690	73 %
<i>Möt musiken</i>	1	944	944	100 %
<i>Taube sjunger Taube</i>	2	2 713	1 357	100 %
<i>Kronbruden</i>	1	669	669	60 %
<i>Herr Arnes penningar</i>	1	809	809	73 %
<i>Ariadne 360°</i>	1	570	570	51 %
<i>Kulturkalas Opera</i>	2	2 195	1 098	86 %
Summa	19	18 063	951	83 %

Summa Stora scenen	200	209 888	1 049	85 %
---------------------------	------------	----------------	--------------	-------------

	Antal föreställningar	Totalt antal besökare	Besökare per förest.	Beläggning %
LILLA SCENEN				
Nudans 2017	3	358	119	99 %
Shanghai	7	419	60	56 %
GO Barnkör och Diskantkör	5	815	163	100 %
Miniscen	11	1 224	111	99 %
Summa	26	2 816	108	89 %
SKÖVDESCENEN				
Jul i vårt hus	3	376	125	100 %
Lördagskonserter	6	577	96	86 %
Lunchkonserter	5	432	86	77 %
Mozart & Beethoven	1	488	488	97 %
Scensommarkonsert	1	128	128	99 %
Shanghai	6	438	73	81 %
Världens bästa tårta	16	1 184	74	93 %
Summa	38	3 623	95	89 %
KONSERTER OCH ÖVRIGA AKTIVITETER				
Foajékonserter	12	2 350	196	
Boris Godunov GSO	3	3 397	1 132	
Mozart & Beethoven	1	270	270	
Genrep	14	7 093	507	
Publika framträdanden	13	17 771	1 367	
Danskurs	4	144	36	
Summa	47	31 025	660	
TURNÉER				
Shanghai	4	170	43	
Scensommarkonsert	5	922	184	
Världens bästa tårta	35	1 696	48	
Summa	44	2 788	63	
INTERNATIONELLA DANSTURNÉER				
Bryssel	4	2 306	577	
Paris	4	4 648	1 162	
Ludwigshafen	2	2 044	1 022	
Antwerpen	4	5 770	1 443	
Wolfsburg	3	2 732	911	
Summa	17	17 500	1 029	

Möten med publiken

GöteborgsOperan arbetar på många sätt för att skapa engagemang, tillgänglighet och bredda publikunderlaget. Verksamheter och aktiviteter som fungerar som länkar mellan GöteborgsOperan och publiken är exempelvis värdarna, guidningar, säsongspresentationer och andra aktiviteter som är öppna för alla. En annan viktig del är att ständigt utveckla informationen via digitala och sociala medier.

Värdarna
Under året har GöteborgsOperans värdar arbetat för att skapa en dialog med så många i publiken som möjligt, snappa upp åsikter och tankar om hela huset – inte bara själva föreställningen. Att ta emot tips och idéer är något som värdarna gör dagligen vilket upprättar en viktig och stark relation med publiken.
#metoo lämnar ingen oberörd och värdarna har under slutet av 2017 arbetat aktivt med att vara öppna och tydliga i dessa frågor. Eftersom värdarna är en blandad grupp med vitt skilda ingångar och erfarenheter har de ett stort ansvar i att skapa en inkluderande miljö där nolltolerans gentemot alla typer av kränkningar råder. Värdarna har kraft, kunskap och möjlighet att sträva mot ett arbetsklimat och en publik miljö där alla kan känna sig trygga och säkra.

Guidade ”Fantomen-turer”
Under 2017 har intresset för de guidade turerna ökat jämfört med 2016, inte minst under sommarperioden, då vi nästan fördubblade antalet besökare. Totalt guidades omkring 8 500 personer i huset och vi utvecklade också nya produkter. I samband med förställningarna av *The Phantom of the Opera* erbjuder vi ”Fantomen-guidning” och ”Fantomen-introduktion”, något som visat sig vara populärt. Fantomen-guidningen tar besökarna långt bakom kulisserna, nere på plan 1 (under och bakom scenområdet), via plan 2 och kostymförrådet, ända upp till plan 8 och området ovanför scen och salong – ledsagade av Fantomenutklädd guide. Under 2017 genomfördes fem Fantomen-guidningar.

Introduktioner
Introduktionerna till opera- och dansföreställningarna är alltså populära och välbesökta. Oftast tar de drygt 100

sittplatserna slut tio minuter innan introduktionen startar och ibland är det lika många som får stå. Generellt kommer 100-200 personer på introduktionerna en timma innan föreställningen startar och blir inspirerade, upplysta och laddade att ta till sig just den uppsättning de ska se. I samband med *The Phantom of the Opera* erbjuder vi riktade introduktioner till företag och större sällskap (10-100 personer).

Samtal vid premiärer
I samband med premiärer på opera- och musikalproduktioner arrangeras öppna samtal och seminarier på Lilla scenen. Ämnen som är aktuella för handlingen i föreställningen, men även samtida brännande frågor, diskuteras av teamen för produktionen och sakkunniga i det aktuella ämnet, exempelvis psykologer, präster eller idéhistoriker. Det bjuds också på musikaliska inslag.
Moderator för samtalen är GöteborgsOperans dramaturg. En del samtal förs på engelska och alla har fri entré. Samtalen inför årets premiärer har varit mycket uppskattade och välbesökta. Det görs även ljudupptagningar av samtalen som läggs upp som podd på opera.se.

Fysisk introduktion till dans
Öppna repetitioner, fysisk introduktion samt eftersnack, där publiken fick träffa dansarna efter en föreställning, var nya sätt för danskompaniet att möta publiken under året. Dessa aktiviteter blev snabbt slutsålda och vi planerar att fortsätta med det framgångsrika och inbjudande konceptet även kommande år.
Fysiska introduktioner visar exempel på gester och rörelsemönster som besökaren sedan kommer att känna igen. Den fysiska introduktionen bygger på publikdeltagande. Bekväma kläder och skor rekommenderas men är inte nödvändigt. Introduktionerna leds av dansare i GöteborgsOperans Danskompani. Under 2017 genomfördes två fysiska introduktioner till föreställningen *Damien Jalet & Noetic* samt ytterligare två till föreställningen *Kult*.

Öppet hus på höstlovet
Öppet hus den 2 november blev en mycket välbesökt och uppskattad dag med fri entré. Vi bjöd in till det kusliga

sagotältet, till hisnande dansrepetitioner och besök bakom kulisserna. Barnoperan *Världens bästa tårta* framfördes och det fanns möjlighet att prova teaterkostymer och sjunga med operakören. I attributverkstaden visades arbetet med ett verklighetstroget lik i naturlig mansstorlek, skapat för *De sju dödssynderna & Gianni Schicchi*. Dessutom bjöds det på musikunderhållning, dansworkshop och guidade turer.

Konserter och dans med fri entré

Föreställningar i operahuset eller på andra platser med fri entré är ett sätt att öka tillgängligheten till GöteborgsOperans utbud.

För att uppmärksamma opera som konstform bjuder ett sjuttiototal europeiska operahus in till kostnadsfria aktiviteter under några vardagar. GöteborgsOperan öppnade

sina dörrar den 6 maj. I programmet ingick bland annat sångworkshop för barn, opera-quiz, seminariet *Opera for dummies* och foajékoncert.

Årets säsongspresentation den 23 maj, som innehöll exempel ur opera- och musikalrepertoaren för säsongen 2017/2018, lockade som vanligt en stor publik. Säsongsprogram presenterades även vid en *Scensommarkonsert* på Stadsbiblioteket i Göteborg. Dessförinnan hade våra konstnärliga medarbetare presenterat smakprov ur kommande säsong vid en *Foajékoncert* den 16 mars.

I augusti var det dags för Kulturkalas och två reprise-rande konserter på Stora scenen, också de med fri entré. Utöver dessa konserter, genomfördes även åtta foajékonserter under året, alla med fri entré. Även lördagskonserterna på Skövdescenen har fri entré.

Under Kulturkalaset, 18 augusti, var det Danskompaniets tur att presentera sin nya säsong. Det var också fri entré då vi under Kulturkalaset på flera sätt lyfte fram en av den samtida dansens mest intressanta och hyllade dansare och koreografer, Ohad Naharin, och hans rörelsespråk Gaga. Fredagen ägnades helt åt Naharin och Gaga. Det var både prova-på-pass i Gaga, gratisföreställning av verken *Max* och *Decadance*, samt visning av dokumentärfilmen *Mr Gaga*.

I slutet av november fyllde GöteborgsOperans Orkester Nordstan med julmusik, julsånger och solistframträdanden med nummer ur populära operor. Det fanns också möjlighet att köpa presentkort, barnpaket och annat från OperaShopen.

Tillgänglighet och hjälpmedel

GöteborgsOperan ska möta sin publik med hög kvalitet på service, kunskap och bemötande och verka för en bred tillgänglighet. Verksamheten ska anpassas så att föreställningarna är tillgängliga för personer med funktionsvariationer. Vårdarna har en viktig uppgift i att hjälpa personer med funktionsvariationer, för att på ett flexibelt och individanpassat sätt ge förutsättningar för en bra upplevelse.

För rullstolsburna finns särskilda platser på parkett. Den som har nedsatt hörsel kan låna hörslinga. För personer med synnedsättning syntolkas vissa föreställningar. Under 2017 syntolkades en föreställning vardera av *Carmen*, *La traviata* och *The Phantom of the Opera*. Om en föreställning sjungs på annat språk än svenska används textmaskin med svensk översättning.

Säsongsprogram, föreställningsprogram för musikal och informationsfoldern *Det här är GöteborgsOperan* finns

som talbok. Handlingen för alla våra operor finns i Lättläst version. Texten på webbplatsen kan man få uppläst via ReadSpeaker.

I caféerna, barer och restaurangen tas självklart hänsyn till eventuell födoämnesallergi eller matintolerans.

Display med många möjligheter

För att göra textningen av föreställningar lätt att läsa och anpassad för funktionsvariationer arbetar GöteborgsOperan med att utveckla ett system med en display på stolsryggen framför varje besökare. Utöver textning ska displayen kunna användas för till exempel syntolkning, text på lättläst svenska, bild på teckenspråkstolk, bild på dirigent, mentometerknappar vid årsstämma med mera.

Post- och telestyrelsens innovationspris 2016 gick till GöteborgsOperan för att vidareutveckla idén och företaget Alten Sweden fick som samarbetspartner i uppdrag att utveckla en prototyp. Under 2017 har bland annat prototyper för små skärmar/displayer testats. I samband med detta har även skärmen för textmaskinen bytts ut mot två LED-skärmar, dels för att ge publiken bättre sikt, dels för att kunna visa två språk under vissa föreställningar.

Erbjudanden till studenter

Med olika slags samarbeten och riktade erbjudanden hittar nya grupper till GöteborgsOperan. Bland annat har studenter via Göteborgs universitet och Chalmers uppvaktats vid terminsstarten när vi medverkat vid olika välkomstaktiviteter.

Genom Studentlistan når vi cirka 1 000 studenter. GöteborgsOperan samarbetar också med Mecenat, ett medlemskort med studentrabatter. Studenter med Mecenatkort betalar 75 procent av biljettpriset, vilket även unga i åldern 21–28 år gör för ett begränsat antal platser.

Ny grafisk profil

Under året har GöteborgsOperan fått en ny grafisk identitet. En genomlysning hade visat att operans grafiska logotyp måste ge ett starkare och mer minnesvärt intryck och vara kittet som håller ihop de olika uttryck som ryms inom GöteborgsOperan. Den behövde också kunna fungera som en del av en större idé, inte bara som ett monogram.

Den grafiska profilen behövde således bli mer synlig, mer tillgänglig och mer samtida. Eftersom de viktigaste kommunikationskanalerna idag är digitala – från rörlig bild till sociala medier – behövde den grafiska profilen också kunna användas på nya sätt, med rörlig grafik och ljud.

Genom att identifiera det som gör GöteborgsOperan unik – det kreativa och breda utbudet – kunde organisationen beskrivas som en levande och föränderlig organism. GöteborgsOperans närhet till vatten är också speciell. Vår relation till havet syns inte minst i husets arkitektur.

Vi kopplade samman ljud och vatten genom att bjuda in några av operans artister till ett experiment. Med hjälp av en mikrofon, en förstärkare och ljudvågor från stämband, danssteg och instrument – och en del arbete vid datorn – skapades en rörlig, dynamisk profil. Resultatet blev en symbol där GöteborgsOperans kreativitet och närhet till vatten alltså fungerat som inspiration.

I mars 2017 offentliggjordes den nya grafiska profilen i samband med att programmet för säsongen 2017/2018 presenterades. Ett drygt halvår senare belönades GöteborgsOperans nya visuella identitet med Svenska Designpriset, kategorin Juryns pris, och säsongsprogrammet vann guld i kategorin Information Print!

Digitala och sociala medier

För att skapa engagemang, öka tillgängligheten och bredda publikunderlaget arbetar vi med att ständigt utveckla informationen via digitala och sociala medier.

Användningen av webbplatsen *opera.se* ökade även under 2017. Antalet besök på *opera.se* ökade med 17 procent och antalet nya besökare med drygt 9 procent jämfört med 2016. Av det totala antalet besökare var cirka hälften återkommande, hälften nya besökare. Andelen biljetter som köps via webben uppgår till cirka 58 procent.

Antalet följare på Facebook, Instagram och Twitter har fortsatt öka under 2017. Vid årets slut hade GöteborgsOperan 21 031 följare på Facebook, vilket är en ökning med 3 566 (20 procent) sedan föregående år.

opera.se	2016	2017	förändring %
Besök på opera.se	1 200 075	1 408 723	17
Sidvisningar	3 527 947	4 014 404	14
Nya användare	644 394	704 681	9

Ännu större var ökningen för GöteborgsOperans Danskompani, vars Facebooksida ökade med 121 procent och hade 13 330 (6 000) följare vid årets slut. På Instagram hade vi 6 694 följare (4 407) vid årets slut och på Twitter 855 (696). Sammantaget gör detta mer än 41 000 följare i sociala medier.

GöteborgsOperan finns även på Youtube, Soundcloud, Google+ och Foursquare. Danskompaniet har egna kanaler på Facebook och Youtube. Många tiotusentals människor nås via sociala medier, både i Sverige och i andra länder.

Årets största virala succé var ett inlägg på Danskompaniets Facebooksida. Videoklipppet från repetitionen av *Skid*, ur dansföreställningen *Kult*, där danskompaniet testar det 34° lutande golvet har delats mer än 4 000 gånger och nådde ut till över 750 000 personer.

Ett digitalt nyhetsbrev med erbjudanden och information om föreställningarna och vad som händer i och omkring operahuset skickas ut varannan vecka. Nyhetsbrevet hade vid årets slut 25 000 prenumeranter.

GOfilm

Under 2017 har vi filmat några föreställningar, bland annat barnföreställningen *Borta eller hemma?* samt konserten *Ariadne 360°*, för vår plattform GOfilm (www.GOfilm.se)

och förberett dessa för utsändning. Filmerna har producerats i GöteborgsOperans egen inspelningsstudio. De filmade föreställningarna/konserterna kommer att finnas tillgängliga under en begränsad tid på GOfilm. Inför varje ny filmad föreställning/konsert skickas information ut till de primära målgrupperna inom Västra Götalandsregionen, som äldreboenden, skolor, förskolor och fritidsgårdar. GOfilm är ett led i GöteborgsOperans arbete med att göra scenkonsten mer tillgänglig och nå en bredare publik.

OperaShop

OperaShopen ska sprida och skapa intresse för musik, teater och dans hos både barn och vuxna. Detta gör vi med både ett standardsortiment och genom att pröva nytt. Inför premiären av *The Phantom of the Opera* satsade vi extra på olika typer av masker – i huvudsak inspirerade av maskeradscenen i föreställningen. I butiken finns ett 15-tal olika varianter och samtliga har blivit en försäljningsframgång med cirka 200 sålda masker under sista kvartalet 2017.

Restaurang, café och bar

GöteborgsOperans Restaurang serverar mat och dryck i samband med föreställningar och erbjuder dessutom personalmat, lunch i foajén, skraddarsydda företagsarrangemang, uthyrningar och event. I februari besökte exempelvis Kanadas generalguvernör och statschef David Johnston Göteborg, tillsammans med bland andra kung Carl Gustav och prins Carl Philip. Delegationen valde då att äta lunch i GöteborgsOperans restaurang i sällskap med flera gäster från näringslivet och regionen.

Hela restaurangverksamheten är Svanenmärkt och är sedan 2016 ansluten till nätverket Hållbara Restauranger. Nätverket vill påverka restaurangbranschen att arbeta mer hållbart.

Bildskärmar för aktuella rollistor

Under 2017 har anslagen med rollistor i pappersutskrift helt ersatts av digitala skärmar, där innehållet lätt kan ändras. Skärmarna finns på strategiska ställen i foajén, baren och på vissa balkonger. Placeringarna är gjorda med hänsyn till tillgänglighet och läsbarhet.

De digitala skärmarna innebär att hanteringen blivit betydligt smidigare samt att informationsflödet säkrats. Publiken får tydlig information om vem som gör vilken roll eller om vi har hastigt inbrott för kvällen. Ytterligare en fördel är förstås att vi inte belastar miljön med pappersutskrifter.

Ny foajétidning - Birgit

Foajétidningen *Birgit*, uppkallad efter GöteborgsOperans gudmor Birgit Nilsson, kom ut med sitt första nummer under året. Tidningen innehåller bland annat porträtt av artister och artiklar om vad som händer bakom kulisserna i verkstäder och ateljéer. *Birgit* läggs ut i foajéerna på GöteborgsOperan och Skövdescenen och ska komma ut tre gånger per år. Under 2017 gavs två nummer ut.

Ditt val - flexibel abonnemangsform

För att öka antalet abonnenter infördes för ett par år sedan en ny form av abonnemang, *Ditt val*. Kunden väljer själv vilka föreställningar man vill se. *Ditt val* ska innehålla minst tre föreställningar och priset beror på val, men är förmånligare än om biljetterna köps en och en. Sedan starten har antalet sålda biljetter i abonnemanget *Ditt val* ökat med cirka 25 procent.

GöteborgsOperan i medierna

GöteborgsOperan har under 2017 synts i 1 020 artiklar i traditionella medier. I ett föränderligt medielandskap gäller det att ompröva gamla sanningar och försöka nå ut på nya sätt. Förutom traditionell mediebearbetning lägger vi allt mer arbete på att hitta nya vinklar på våra produktioner. Det finns ett intresse att skriva om GöteborgsOperan ur andra perspektiv – att få titta in bakom kulisserna. Göteborgs-Postens Två dagar gjorde till exempel ett långt reportage bakom kulisserna inför premiären på *The Phantom of the Opera*.

Vi har också synts i flera tidskrifter. Språktidningen gjorde ett reportage om dans som språk och Magasinet Filter skrev om silikonliktet inför *De sju dödssynderna & Gianni Schicchi*. Att Edda Magnason engagerades av GöteborgsOperan fick uppmärksamhet med långa intervjuer i både GP/Två Dagar och Tidningen Vi.

Sveriges Radio P1 och Filosofiska rummet spelade in ett samtal om De mänskliga synderna mellan Edda Magnason, Ola Sigurdson, Karin Holm, Bengt Brölde och programledare Lars Mogensen, som sändes i november.

I STV stod GöteborgsOperans Danskompani för en överraskande och uppskattad mellanakt – *Untitled Black* – på Melodifestivalens första deltävling i Göteborg den 4 februari. Senare under våren sändes SVT:s serie Kulturfrågan Kontrapunkt, där GöteborgsOperans dramaturg Göran Gademan deltog i det lag som gick slutligen stod som segrare.

I slutet av juli deltog GöteborgsOperan med ett medley ur *The Phantom of the Opera* på Lotta på Liseberg i

TV4. Programmet sågs av 746 000 tittare i TV-soffan samt 10 000 i publiken på plats.

Vad tycker besökarna?

GöteborgsOperan inhämtar kunskap om sin publik via olika slags undersökningar. Under 2017 gjordes fördjupade undersökningar med fokus på abonnemang.

Abonnemangsundersökningen

GöteborgsOperan har en mycket trogen publik. Var fjärde abonnemangsbesökare har haft abonnemang i över 20 år. Främsta anledningen till besöket var att man garanterat har en biljett och att besöket blir av.

GöteborgsOperans besökare är över lag mycket nöjda med sin upplevelse och sitt besök. Nio av tio planerar att komma tillbaka inom ett år och mer än var fjärde besökare har tagit del av någon av GöteborgsOperans övriga aktiviteter såsom exempelvis guidad tur, lunchservering med mera.

GöteborgsOperan som samhällsaktör

GöteborgsOperan har en central roll i samhällsutvecklingen genom att stärka invånarnas engagemang och därigenom ge individerna möjlighet att växa som samhällsmedborgare. Denna roll är särskilt tydlig i GO Skapa, som tar tillvara människors egen skaparkraft och deltagande i kreativa processer. (Läs mer om GO Skapas verksamhet på sidan 16).

GöteborgsOperan ska också vara en angelägen del av civilsamhället och verka inom olika institutioner, organisationer och arrangörer genom att bygga nätverk. Genom samproduktioner med andra operahus, gästspel och turnéer har GöteborgsOperan ett omfattande internationellt samarbete.

Samarbeten lokalt och regionalt Folkbildning och kultur i samverkan

Arbetet inom Folkbildning och kultur i samverkan har pågått under hela året. Projektet, som startade 2014, är

ett regionalt initiativ som satsar på att utveckla nya och fördjupade samarbeten mellan folkhögskolor och kulturinstitutioner i Västra Götalandsregionen, och ingår i GO Skapa. Vi har genomfört studiebesök, samtal, workshops och repetitionsbesök i samband med *Trollflöjten*, *La traviata* och *De sju dödssynderna & Gianni Schicchi*. Samarbetet med Nordiska folkhögskolan i Kungälv och dess utbildning i fotomediet har fördjupats.

Det är en utmaning att möta upp förfrågningar om samarbeten och behålla samma kvalitet på relationer med folkhögskolorna i takt med att projektet växer.

Ny yrkesutbildning inom scenområdet

GöteborgsOperan har tillsammans med flera andra teatrar samt Svensk Scenkonst länge ansökt om att en tvåårig yrkesutbildning inom teater-, event- och scenteknik ska få starta i Göteborg. Behovet av en utbildning med denna inriktning börjar bli allt mer akut, eftersom en stor del av de yrkesverksamma kommer att gå i pension de närmaste 4–5 åren. Glädjen var stor när beskedet kom om att YRGO (Högre Yrkesutbildning Göteborg) fått möjlighet att anordna utbildningen, som är studiemedelsberättigad.

Det första året är en grundutbildning. Därefter väljer man inriktning/specialisering, som till exempel ljus eller scen. Metoden bygger på LIA (Lärande i arbete) och det innebär att GöteborgsOperan tar emot praktikanter under utbildningen. Kursplanen har arbetats fram av en grupp från branschen, där bland andra GöteborgsOperans scen/bild/ljuschef ingår.

Den första kullen, 22 personer, startade sin utbildning i augusti 2017. YRGO-utbildningen sker i samarbete med Göteborgs Stad, Yrkeshögskolan, Ale kommun och Svensk Teaterteknisk förening.

Samarbete med utbildningar

Tredjeårselever vid Balettakademin fick under året en dags utbildning och träning i audition av anställda vid GöteborgsOperan. Dagen gav en god förberedelse inför kommande yrkesliv för studenterna. Bland medarbetarna som höll i den "fejkade" auditionen fanns biträdande regissörer, programchef samt pianist. Initiativet kom ur diskussioner mellan skolledningen och GöteborgsOperans företrädare.

Vi följer studenterna på de tre musikalutbildningarna i Göteborg och har regelbundna samtal med skolledningarna. GöteborgsOperans programchef sitter i ledningsgruppen för Performing Arts School.

Vi har under året tagit emot studenter från bland annat Göteborgs universitet och IHM som gjort praktikarbeten eller skrivit uppsatser kopplade till GöteborgsOperans verksamhet.

Två av GöteborgsOperans medarbetare från marknadsföringsavdelningen har i ett par omgångar under 2017 föreläst bland annat på Göteborgs universitet om sociala medier.

Sponsorer

Med över 267 000 besökare 2017 har GöteborgsOperan unika möjligheter erbjuda sponsornas möjlighet att exponera sina varumärken och förknippas med operans framträdande roll inom opera-, musikal- och dansvärlden. Företag som vill sponsra och samarbeta med GöteborgsOperan kan göra det på olika nivåer. Vi skräddarsyr också olika former av näringslivssamarbeten.

Göteborgs Hamn har i flera år arrangerat Hamndagen på GöteborgsOperan. 2017 ägde den rum 28 september och under dagen medverkade bland andra tidigare infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd, kommunstyrelsens ordförande Ann-Sofie Hermansson och FN:s tidigare vice generalsekreterare Jan Eliasson.

Externa aktörer

GöteborgsOperan har fortsatt under 2017 haft externa samarbeten med bland andra Göteborg Wind Orchestra (GWO) och Share Music Sweden. GöteborgsOperans programchef sitter i styrelsen för såväl ShareMusic & Performing Arts och Göteborg Wind Orchestra (stiftelsen GöteborgsMusiken).

Vi har också haft samarbetsprojekt med Göteborgs Konserthus, där vår kör medverkade i ett konsertant framförande av operan *Boris Godunov* tillsammans med dirigent Kent Nagano, Göteborgs Symfoniker samt världsberömda solister. Konserten gavs både i Göteborg och på Stockholms Konserthus. Därefter spelades hela verket in på BIS skivbolag under några dagar våren 2017. En uppläsnings- och utvecklande upplevelse för vår operakör.

En uthyrning under 2017 som kan nämnas var en konsert med Göteborgssonen José Gonzáles. I början av november gav han en mycket uppskattad konsert tillsammans med kammarorkestern The String Theory på Stora scenen.

Brandsäkerhet och övningar

GöteborgsOperan har en starkt utvecklad säkerhetskultur och medverkar i nätverk för säkerhetsfrågor, både i Västra Götalandsregionen och Göteborgs Stad.

Brandskydd är av högsta prioritet, larmorganisationen övas kvartalsvis och brandskyddsinformation till ny personal ges varje månad. Årligen utförs en oförberedd utrymningsövning av hela huset. Vid säsongstarten 2017 genomfördes en utrymningsövning med full salong i samband med genrep av *The Phantom of the Opera*. Till övningen inbjöds två externa experter för att delta och analysera utfallet. En oförberedd utrymningsövning för personalen har också genomförts.

Under året har en hiss byggts om för att kunna användas som utrymningshiss vid brand.

Internationella samarbeten

Operasamarbeten

GöteborgsOperan har allt mer etablerat sig som en partner i internationella samarbeten och samproduktioner.

Carmen, som spelades i början av 2017, hade köpts från Glyndebourne i England, och anpassades till GöteborgsOperans scen.

David Radoks uppsättning av *La traviata* hade premiär på GöteborgsOperan 2007, och som återkom våren 2017, har blivit en återkommande klassiker på Det Kongelige Teater i Köpenhamn.

Bel canto-operan *Norma*, som hade premiär 2 december, är ett samarbete med Théâtre des Champs-Élysées i Paris.

Musikalsamarbeten

Under 2017 har GöteborgsOperan fortsatt att samarbeta med internationella produktionsteam, agenter och förlag. Under året hade *The Phantom of the Opera* premiär, som GöteborgsOperan producerat i samarbete med Finlands Nationalopera, där den spelades 2015/2016.

Danskompaniet på turné

GöteborgsOperans Danskompani har nått positionen som ett av Europas främsta samtida danskompanier. Kompaniets 38 dansare, med över 20 nationaliteter, har starka, kreativa, individuella uttryck som tillsammans skapar en energisk och dynamisk kraft. Danskompaniets repertoar består främst av nya verk som skapas direkt för oss, på plats i Göteborg, av några av världens främsta koreografer i samarbete med internationella team, kompositörer och musiker. Det unika uttrycket är mycket attraktivt i den internationella dansvärlden och kompaniet är en ständigt efterfrågad gäst på prestigefulla scener och festivaler över hela världen.

Under 2017 har Danskompaniet turnerat på både nya och återkommande scener. Intresset hos publiken har varit stort, vi har spelat för helt utsålda hus! 17 500 personer fick uppleva vårt Danskompani på turnéerna och vi har fått vänja oss vid att ta emot fler förfrågningar än vi har möjlighet att tacka ja till. Detta år tog GöteborgsOperans Danskompani med sig fem ton lera i packningen inför

produktionen *Icon*, och gästade Wulfsburg, Antwerpen, Paris och Bryssel (våren 2017) samt Ludwigshafen i oktober 2017, då med produktionen *Noetic*.

Gästspel

Kungliga Baletten gästspelade 9-11 juni med *Drömmen om Svansjön*. *Svansjön* hade urpremiär på Bolsjojteatern i Moskva 1877 och är kanske världens mest dansade balett. *Drömmen om Svansjön* tar avstamp i Petipa och Ivanovs koreografi från 1895 och är baserad på Tjajkovskijs ursprungliga partitur. Men den bygger på dansarnas drömmar och relationer, både till varandra och till dramat de repeterar. *Drömmen om Svansjön* hade världspremiär på Kungliga Operan i Stockholm i april 2017. Koreograf var Pär Isberg och Wolfgang Wengenroth dirigerade GöteborgsOperans Orkester.

Opera Europa

GöteborgsOperan är medlem i samarbetsorganisationen Opera Europa som består av 182 operahus och operafestivaler i 42 länder. Organisationen har, förutom samarbeten för operaproduktioner, även specialistforum för olika yrkeskategorier. Vi är väl representerade i Opera Europa. 2017 innehade GöteborgsOperan ordförandeposten i styrgruppen för Marketing & Communication, vi hade en representant i styrgruppen för Artistic Administration och en i styrgruppen för Technical & Production.

Medarbetare

En av de absolut viktigaste förutsättningarna för att GöteborgsOperan ska kunna bedriva sin verksamhet är våra professionella och engagerade medarbetare. Alla specialiserade, nyskapande problemlösare inom drygt 90 yrken, bidrar till att vi når fram till våra premiärer och övriga mål.

Processen inför en produktion

En planering av en operaproduktion kan börja allt mellan tre och fem år innan den har premiär. Regiteam, dirigent samt solister med flera ska engageras, grov planering och andra kalkyler ska göras. Ungefär tolv månader före premiären lämnas en idéleverans, ett slags skiss på hur uppsättningen är tänkt att göras. Den tekniska leveransen lämnas omkring åtta månader före premiärdatum. Kollationeringen, den samling då regiteamet berättar om sin intention för medverkande och övriga i huset, är startskottet för repetitioner på sal. Nu är det åtta veckor till premiär. Tre veckor innan ridån går upp, äntrar vi Stora scenen och repeterar successivt fram resultatet tillsammans med orkestern.

Den dag ridån går upp för första gången har många medarbetare under lång tid bidragit till ögonblicket. Internservice i personalentrén, teknikerna bakom, över och runt scenen, alla artister och musiker, all marknadsföring, försäljning, information, kockarna i köket, perukmakare och maskörer, ateljéer, verkstäder, musikbibliotek och projektledare med flera. De inblandade krafterna är många, likaså de många timmarnas arbete bakom varje produktion.

Antal årsverken

Antal årsverken har ökat något jämfört mot föregående år. 2017 uppgick de till 528 (522). Behovet av mantimmar och antal anställda varierar bland annat beroende på produktionernas storlek. Antalet tillsvidareanställda har de senaste åren hållit sig runt 450. År 2017 var det något färre, 447. Detta beror på vakanser efter medarbetare som slutat sin anställning och före återbesättning.

GöteborgsOperan som arbetsgivare är över tid konstant attraktiv sett till antalet sökande samt kompetensen hos dem vi lyckas knyta till oss. Under året har vi rekryterat en del nya medarbetare på högre tjänster. Ny vd rekryterades i juni 2017 – för första gången en kvinnlig vd på GöteborgsOperan. Under hösten påbörjades rekryteringar av ledande befattningar som HR-chef, chef

näringslivssamarbeten samt bolagsjurist. Tjänster som samtliga tillsattes vid starten av 2018.

FÖRDELNING MEDARBETARE 2017

Antal anställda		
Beräknat på årsverken	528	
Tillsvidare	447	
Fördelning kön	kvinnor	män
Samtliga medarbetare	50 %	50 %
Chefer	52 %	48 %
Ledningsgrupp	77 %	23 %

Ålder medarbetare

Medelålder anställda: kvinnor 45 år, män 45 år
Medelålder chefer: kvinnor 50 år, män 48 år.

Ledarskap på GöteborgsOperan

Ett gott ledarskap är förutsättningen för att vi tillsammans ska nå vårt mål som ett av norra Europas ledande operahus. På GöteborgsOperan ska cheferna genom tydliga mandat och uppdrag utveckla medarbetaren att kunna ta ett stort eget ansvar och vara med och forma verksamheten. Företagskulturen ska präglas av en gemensam värdegrund som stödjer verksamhetens vision, mål och kärnvärden. Ledarskapet ska bygga på tydlig kommunikation kring riktning och prioritering, konstruktiv återkoppling och dialog. Under 2017 har vi fokuserat på att kartlägga vilka ledaregenskaper som behövs framöver för att GöteborgsOperan ska kunna nå sina mål. Organisationen har tagit fram ett internt ledarprogram för arbetsledare utan direkt personalansvar. Steg 1 var att genomföra en pilotutbildning inom teknikavdelningen. Vidare har vi under 2017 ökat kunskapen i organisationen kring arbetsmiljöfrågor genom att chefer har genomgått en Bättre Arbetsmiljöutbildning (BAM), haft utbildningsdag i arbetsmiljö samt workshops kring delegering i denna, samt en utbildning i arbetsrätt (90 procent av cheferna). (Se även *Hållbarhetsredovisning*).

Organisation

Under 2017 har en organisationsförändring genomförts inom vissa tekniska avdelningar. På avdelning för scen/

ljus/bild utprovas en ny modell med en biträdande chef som resurs till avdelningschef. Till verkstäder har vi rekryterat en teknisk projektledare som resurs till verkstadschefen. På kostym- och maskateljéerna inleddes i slutet av 2017 en rekrytering av två ateljéchefer, en för peruk- och maskavdelning samt en för kostymateljé.

Arbetsmiljö

En god arbetsmiljö är en gemensam angelägenhet för alla anställda på GöteborgsOperan. Den är en viktig förutsättning för att såväl chefer som medarbetare ska fungera väl och bibehålla god hälsa. Utbildningarna i arbetsmiljö som startade 2017 kommer att fortgå under 2018. Det rör sig om utbildning i arbetsmiljöansvar, delegering samt riskbedömning. Detta för att skapa medvetenhet och tydlighet kring vad det innebär att ha arbetsmiljöansvar, vem som har delegerat till vem och när samt hur verksamhetens riskbedömning ska gå till. GöteborgsOperans chefer kommer även framöver (2018) att utbildas i hur de kan upptäcka stressrelaterade arbetssituationer och hur verksamheten kan förebygga detta, så att risken för sjukskrivning av denna art minskas.

GöteborgsOperans verksamhet bedrivs med betryggande säkerhet mot skador på individer och miljö. Under 2017 togs en ny Arbetsmiljöpolicy fram, vilken under 2018 ska implementeras i organisationen så att samtliga

medarbetare har en medvetenhet kring denna policy och hur GöteborgsOperan arbetar med arbetsmiljön.

Hösten 2017 genomfördes en medarbetarenkät med fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Enkäten gick ut till alla tillsvidareanställda och de med längre engagemang. Svarsfrekvensen var 66,9 procent. Resultatet har presenterats för ledningsgruppen tillsammans med HR och företagshälsovården. Enkäten har distribuerats till cheferna som under första kvartalet 2018 presenterar resultatet för sina medarbetare.

Vid slutet av 2017 gick en enkät angående sexuella trakasserier ut till tillsvidareanställda och korttidsanställda/timanställda. Enkäten var med anledning av #metoo (se mer nedan) och hade utformats av en partsgemensam grupp med Svensk Scenkonst och fackförbunden centralt. Resultatet redovisas under första kvartalet 2018. I början av 2018 kommer GöteborgsOperan även att gå ut med en egen riktad enkät om sexuella trakasserier till alla medarbetare oavsett anställningsform.

Friskvård samt Hälsan & Arbetslivet

GöteborgsOperan uppmuntrar till ett aktivt val av livsstil, som innebär hälsa och välbefinnande, både i arbetslivet och på fritiden. Medarbetarna har möjlighet att träna kostnadsfritt på operans egna gym eller gruppträning samt kan få tillgång till subventionerade träningskort och behandlingar/massage samt friskvårdsbidrag. När en anställd tränar i GöteborgsOperans egna lokaler under en timma bjuder arbetsgivaren på hälften av träningstiden en gång per vecka. Genom företagshälsovården Hälsan & Arbetslivet har GöteborgsOperan tillgång till läkare, sjuksköterska, sjukgymnast, beteendevetare och skyddsingenjör. GöteborgsOperan erbjuder alla som fyllt 40 år en hälsokontroll vart tredje år. Under 2017 har vi inlett ett samarbetsprojekt med Hälsan & Arbetslivet i syfte att förebygga stressrelaterad sjukskrivning och ge god rehabilitering. Alla anställda oavsett anställningsform har förmånen att få fri öppen hälso- och sjukvård. Förmånen omfattar patientavgiften upp till när högkostnadsskyddet börjar gälla.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron uppgick 2017 till 3,83 procent, vilket är en liten ökning jämfört med 2016 (3,81 procent). Det är männen som står för den marginella ökningen för sin del med 0,03 procent. Kvinnornas sjuktal har minskat något (0,01 procent).

Sjukfrånvaro i % av total ord. arb. tid	2017	2016	2015	2014	2013
Kvinnor	2,16	2,17	2,16	1,97	1,94
Män	1,67	1,64	1,2	1,4	1,23
Summa	3,83	3,81	3,36	3,37	3,17

Utvecklingssamtal

En tydlig kommunikation om verksamheten och det gemensamma arbetet är en grundläggande förutsättning för en god arbetsmiljö och en väl fungerande verksamhet. En av chefernas viktigaste uppgifter är att kontinuerligt kommunicera med medarbetarna om verksamhetens mål och klarlägga hur var och en kan bidra till dessa. Utvecklingssamtalet ger möjligheter för både chef och medarbetare att förtydliga sina respektive funktioner och överblicka arbetssituationen som helhet.

Samverkan

Under 2017 har samverkan mellan arbetsgivare och fackliga ytterligare utvecklats. Vid säsongstarten i augusti genomfördes en heldagsutbildning med samtliga chefer och fackliga förtroendevalda. En tvärgrupp med arbetsgivar- och fackliga representanter hade under våren arbetat fram materialet till denna utbildningsdag. Utbildningen varvades med fakta och praktiska övningar.

Jämställdhet och mångfald

Utgångspunkten för GöteborgsOperans arbete med jämställdhet och mångfald är alla människors lika värde där arbetet ska präglas av respekt för individens integritet. GöteborgsOperan har nolltolerans mot diskriminering och trakasserier. Inga medarbetare, samarbetspartners eller besökare får utsättas för trakasserier eller annan kränkande särbehandling. Samtliga anställda har ett ansvar för att se till att diskriminering och trakasserier inte förekommer i något led av GöteborgsOperans verksamhet. Arbetet har sin grund i policyn mot kränkande särbehandling vilken finns beskriven i Mångfalds- och Jämställdhetsplanen.

GöteborgsOperan driver sitt jämställdhets- och mångfaldsarbete genom chefer, medarbetare samt en partsammansatt jämställdhets- och mångfaldsgrupp, JÄMÅ-gruppen. JÄMÅ-gruppen arbetar på uppdrag av ledningsgruppen. Vi har sedan femton års tid även två medarbetare som är utsedda kontaktpersoner i fall av sexuella trakasserier, förutom hänvisning till chef/arbetsledare eller HR-chef.

Företagets Mångfaldsplan och Jämställdhetsplan antas formellt av ledningsgruppen och löper under en treårsperiod. Nu förbereds planerna för åren 2018–2020.

Mångfaldsplanen samt Jämställdhetsplanen finns tillgänglig på intranätet. Ordförande i JÄMÅ-gruppen (administrativ körchef), har uppdraget att enligt planen driva, följa upp och utveckla jämställdhetsarbetet på övergripande nivå. Varje chef ansvarar därefter för att följa upp sin verksamhet enligt planen och varje medarbetare ansvarar för att följa givna riktlinjer.

Jämställdhet

Arbetet för jämställdhet inom GöteborgsOperan innebär att bryta eventuella traditionella könsrollsmönster, att ge kvinnor och män lika möjligheter och rättigheter i arbetslivet och privatlivet såväl i det politiska, fackliga som det samhälleliga arbetet. GöteborgsOperans målsättning är jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsplatsen så att orättvisor försvinner beträffande arbetsförhållanden, möjligheter att förena föräldraskap och arbete, benägenhet att söka arbete och utveckling, könsfördelning inom olika yrkeskategorier, rekryteringsprocessen, lönesättning, konstnärlig verksamhet, marknadsföringsarbete samt sexuella trakasserier och kränkande särbehandling. Under 2017 har GöteborgsOperan bland annat fokuserat sitt jämställdhetsarbete på att genomföra lönekartläggningar i syfte att säkerställa jämställda löner.

#metoo

2017 har ur genusperspektiv präglats starkt av #metoo, en rörelse som varit mycket aktiv och belysande inte minst inom scenkonstområdet (#visjungerut med flera grupper). GöteborgsOperans vd har inför personal och i medier fördömt det oacceptabla uppträdande och beteende som #metoo är en reaktion på. Vd har vid två olika tillfällen, tillsammans med våra två konstnärliga ledare, haft genomgång och information vad som gäller i fall av sexuella trakasserier. Vart man vänder sig som medarbetare för att få hjälp, hur vi agerar och så vidare. Informationen filmades och lades ut på intranätet samt mailades ut till tillfälligt anställda, timanställda och de som inte hade möjlighet att närvara.

Mångfald

Med mångfald syftar GöteborgsOperan på allas lika möjligheter och rättigheter oavsett etnisk tillhörighet, kulturell bakgrund, religion eller trosuppfattning, funktionsvariation, könsöverskridande identitet eller uttryck och ålder. GöteborgsOperans målsättning med mångfaldsarbetet är att ta tillvara dessa olikheter i verksamheten och därmed skapa en attraktiv och dynamisk arbetsplats där kompetensen hos individer och samarbetspartners ingår som en naturlig del både i det interna och externa arbetet. Under 2017 har de flesta chefer och medarbetare genomgått kompetensutveckling kring mångfald. Navid Modiri höll en uppskattad föreläsning i november, detta tillfälle var på svenska. Ytterligare en föreläsning på engelska för våra icke-svenskspråkiga medarbetare är inplanerad och inbjuden till i februari 2018.

Internkommunikation

Under 2017 har utvecklingsarbetet för att förbättra informationsflödet inom GöteborgsOperan fortsatt.

GöteborgsOperans intranät

Intranätet med företagsnyheter och tillhörande avdelningsytor samt dokumenthantering har utvecklats vidare under 2017. Ett verktyg för att få tillgång till dokumenthanteringssystemet utifrån togs i bruk, liksom möjligheten att föra över information direkt från planeringssystemet till intranätet. Detta förbättrade bland annat navigeringen och tidsåtgången vid arbete mellan systemen.

Startsidan ska få en bättre struktur, där viss information läggs länkad direkt på startsidan istället för som tidigare djupare i hierarkin. Här ska protokoll från samverkansmöten, policyer, personaltidningen, lediga tjänster med mera finnas lättåtkomligt. Beställning och utformning av denna förbättring gjordes hösten 2017 och tas i bruk efter årsskiftet.

Dokumenthanteringen ligger på den gemensamma plattformen SharePoint. Vi har under 2017 arbetat fram en ny dokumenthanteringsplan med nya kategorier. Planen implementeras under 2018.

Faktabanken innehåller kortfattad fakta om GöteborgsOperan, som styrelse, uppdrag, ekonomi, yrkesgrupper, produktionsprocessen med mera. Syftet är att alla anställda ska kunna hitta lättillgänglig och verifierad information vid till exempel en presentation av GöteborgsOperan. Faktabanken uppdateras minst varje halvår.

Det digitala pressrummet, som lanserades 2015, har slagit väl ut. Det består av tre enheter: Nyheter/pressklipp, Recensioner samt Arkiv. Allting är sökbart inom respektive enhet och tillgängligt för alla anställda. Två bildskärmar finns utplacerade i huset för detta ändamål. Åtkomst ges även via intranätet. Arkivet skickas halvårsvis digitalt till ett medieanalysföretag. Digitaliseringen har väsentligt förbättrat tidsåtgången, informationsinnehållet samt tillgänglighet och analys av vad som skrivs om vår organisation och vårt operahus.

E-post för anställda

Alla medarbetare med mer än sex månaders anställningstid har en e-postadress. Adressen är enhetlig och uppbyggd på samma sätt för samtliga användare. Större nyheter och viktig information som går ut med e-post översätts i gör-ligaste mån till engelska.

Scendraget

Personaltidningen Scendraget har under 2017 utkommit vid fem tillfällen, med tre nummer på våren och två under hösten. Årets nummer har haft fokus på att berätta om olika processer samt yrken inom GöteborgsOperan. Syftet är att ge mer kunskap om och skapa större förståelse för varandras arbeten och professionalitet, samt att lära känna kollegorna bättre. Medarbetare har även uppmuntrats och bjudits in att skriva om olika ämnen, ett lyckat initiativ då det främjar kommunikationen och samarbetet internt.

Modernt och effektivt IT-stöd

IT inom GöteborgsOperan ska skapa ett modernt och effektivt administrativt stöd för alla medarbetare, en rationell infrastruktur som bland annat ger förutsättningar för utveckling av "ett av norra Europas ledande operahus". IT ska också ge förutsättningar att sammanlänka GöteborgsOperan med nödvändiga externa miljöer (publik, kunder, samarbetsorganisationer, internationella team, med flera) genom att bygga på etablerade standarder och

produkter för informationsutbyte, samt säkerställa elektroniskt utbyte av information med bibehållen hög informationssäkerhet.

Under 2017 har arbetet inriktats på att säkra GöteborgsOperans driftmiljö och att säkra en hög tillgänglighet till system. Vidare har större projekt startats angående GDPR samt klassificering och hantering av dokument. På klientsidan påbörjades utrullningen av Windows 10 och arbete har påbörjats under året med att lägga över SharePoint 2013, där vi idag har vårt intranät, dokumenthantering med mera, till Office365.

2017 avslutades uppsättningen av det nya systemet för epostsignaturer, samt utbyte och konfiguration av brandvägg. Extern access är nu möjlig till kritiska applikationer och system via VPN. Skärmar i foajén (se Möten med publiken) är uppkopplade mot RiseVision för innehållsdistribution. Under året färdigställdes även GöteborgsOperans nya system för Officemallar.

Miljö och hållbarhet

Miljöarbetet på GöteborgsOperan har pågått sedan huset byggdes. Många av förändringarna har börjat som initiativ och idéer hos operahusets medarbetare. Miljögruppen är navet för miljöarbetet och i gruppen diskuteras många initiativ, som exempelvis växtfärgningsprojekt, parabenfritt smink, återanvändning/återvinning av textilier, energilösningar för minskade koldioxidutsläpp och publikens resor till och från operan.

En annan utgångspunkt för GöteborgsOperans miljöarbete är Västra Götalandsregionens miljöplan 2017–2020. Den har fokus på transporter, energi, produkter och avfall, medicinska gaser, läkemedel, kemikalier och livsmedel. Dessa sammanfaller med GöteborgsOperans fem målområden för miljöarbetet: energi, transporter, livsmedel, avfall och kemikalier.

Wagners Ringen – en grön opera

Under året har arbetet fortsatt med att planera uppsättningen av Richard Wagners *Nibelungens ring* (fyra operor på fyra år) så att den kan genomföras på ett klimatsmart och hållbart sätt. Den första operan, *Rhenguldet*, har premiär i november 2018. Ringen berör en brännande aktuell fråga: människans exploatering av naturens resurser och de ödesdiga konsekvenser som detta får. Därför passar det extra bra att detta episka drama presenteras i en uppsättning med så liten miljöpåverkan som möjligt. Livscykelperspektivet genomsyrar all verksamhet i produktionen, från planering till genomförande och utvärdering samt på detaljnivå när det gäller till exempel materialval i rekvisita, kostym och smink.

Sparar på jordens resurser

Under året har vi fortsatt att arbeta med att minska energiförbrukningen. Resultatet för 2017 blev 171 kWh/m. Därmed är

vi mycket nära att redan nu nå Västra Götalandsregionens mål för 2020, som är att den totala energianvändningen i egna fastigheter ska vara högst 170 kWh/m.

På GöteborgsOperan sorteras allt ifrån kontorspapper, glas, metaller och plast till matavfall. Vi ställer också krav på leverantörer, som att de ska leverera i returbackar, returglas och returemballage. Dekoren återanvänds så långt det går och vi har modulsystem där allt går att riva och bygga upp igen. Det finns också stommar till dekor, som väggar, vagnar, trappor och strukturer, som kan användas flera gånger. En uppskattning är att cirka 60 procent av material och rekvisita som förvaras i magasin återanvänds.

Miljöeffektiva transporter

Att samordna transporter är självklart. Vi försöker också jobba med lokala leverantörer och väljer alltid miljövänliga transporter som ett första alternativ. De interna transporterna sker till stor del med förnybara bränslen såsom biogas och diesel med hög inblandning av biodiesel, för att sänka koldioxidutsläppen.

För att hjälpa gäster att transportera sig till föreställningar på ett mer miljömässigt och ekonomiskt fördelaktigt sätt finns på webbplatsen tjänsten "We are together". Där ges gästen möjlighet till samåkning till olika kulturresmål i Västra Götaland.

Ekologiskt i restaurangen

Restaurangen har fortsatt sitt arbete som Svanenmärkt verksamhet och med att öka andelen ekologiska och MSC-märkta råvaror. Det interna målet för 2017 var att nå 46 procent och resultatet blev 53,45 procent. Västra Götalandsregionens mål är att 2020 ska 50 procent av den totala livsmedelsbudgeten i regionens verksamheter utgöras av ekologiska livsmedel.

Externa samarbeten

För fjärde året i rad anordnades invigningen av *Framtidsveckan* på GöteborgsOperan (2 oktober). Under veckan visades utställningen "Bilder som förändrar världen" av Genusfotografen i foajén.

Mer om GöteborgsOperans arbete med miljö och hållbarhet finns att läsa i *Hållbarhetsrapport för 2017*.

Förvaltningsberättelse

Ägarförhållanden

GöteborgsOperan är ett helägt aktiebolag inom Västra Götalandsregionen.

Övergripande uppdrag

Vårt övergripande uppdrag är formulerat på följande sätt i GöteborgsOperans ägardirektiv:

- GöteborgsOperan ska bedriva opera-, musikal- och dansverksamhet med hög internationell konstnärlig kvalitet för en bred publik. Bolagets orkester ska också bedriva konsertverksamhet.
- Bolaget ska upprätthålla och utveckla sin nationella och internationella position som ett av norra Europas intressantaste operahus.
- Bolaget ska utifrån operahuset i Göteborg och scenen i Skövde, samt genom turnéer, gästspel och digitala media, nå invånarna i Västra Götaland oavsett ålder, kön och/eller social bakgrund.
- Bolaget ska ge internationell lyskraft till Västra Götaland och bidra till att utveckla Västra Götalands kreativa potential och kompetens inom scenkonst.
- Bolaget ska bedriva sin verksamhet i enlighet med uppdrag från kulturnämnden.

Uppdrag och mål

GöteborgsOperan har i uppdrag att ge alla invånare tillgång till opera, dans och musikal. För att nå ut till en större publik turnerar GöteborgsOperan runt om i regionen.

Västra Götalandsregionen kulturnämnds uppdrag till GöteborgsOperan anger följande mål:

- GöteborgsOperan är ett av norra Europas ledande operahus förankrad i en bred publik.
- GöteborgsOperan samverkar med civilsamhället och det fria kulturlivet för att angå fler invånare i Västra Götaland.
- GöteborgsOperan är ett digitalt operahus som når ut nationellt.

I oktober 2017 beslutade Kulturnämnden om ett nytt uppdrag för perioden 2018-2020.

Verksamhetens vision och mål

GöteborgsOperans vision: Ett av norra Europas ledande operahus. Tillsammans ska vi skapa optimala förutsättningar för scenkonst som berikar människors liv genom fem övergripande mål:

Hög konstnärlig kvalitet.

Ett starkt varumärke, ur alla perspektiv.

En idébärande och lärande organisation, professionell

och säkrad i alla sina processer.

En ekonomi i balans genom hållbar och långsiktig finansiering.

En långsiktig framförhållning i våra planeringsprocesser.

Det vi menar med begreppet "ledande" är att hålla en hög konstnärlig kvalitet, ha en stark och positiv image, nå våra

årliga verksamhetsmål, locka intressanta och kompetenta medarbetare, utveckla verksamheten för barn och unga samt stärka våra samarbeten med civilsamhället. Genom att öka tillgängligheten ska vi bredda publikunderlaget och vara en betydelsefull aktör inom svensk musikteater och dans för såväl klassiska som moderna och nyskrivna verk. GöteborgsOperan ska vara en attraktiv, jämställd och kreativ arbetsplats präglad av konstnärliga möten och en kreativ anda. Kvalitetssäkring är en grundförutsättning för en hållbar utveckling inom verksamheten för att nå visionen.

Verksamhet 2017

Opera, musikal, dans och konserter är de genrer som utgör GöteborgsOperans verksamhet. De flesta föreställningarna har under året getts på de två scenerna i operahuset i Göteborg, på Skövdescenen samt under turnéer i regionen. Dessutom gjorde GöteborgsOperans Danskompani en jublad turné i Tyskland, Belgien och Frankrike under året.

Operaåret har innehållit både klassiska och nyskapande verk. Det inleddes med *Carmen*, som hade premiär 2016. Årets sista premiär var *Norma*, den första sceniska uppsättningen av en Bellini-opera i Göteborg sedan 1800-talet. Och förberedelserna för att nästa år presentera den första operan i *Nibelungens ring*, *Rhenguldet*, pågår för fullt.

En av världens mest spelade musikalerna, *The Phantom of the Opera*, hade premiär i september. Uppsättningen är ett samarbete med Finlands Nationalopera. Tillsammans har vi fått möjligheten att göra en ny version, med stor orkester och scenografi anpassad för ett modernt operahus.

Danskompaniet har prövat nya sätt att möta sin publik, bland annat med öppna repetitioner, fysiska introduktioner och eftersnack som varit mycket populära och välbesökta. Under året har danskompaniets turnéer i Europa rönt stora framgångar. Föreställningarna blev snabbt slutsålda och förfrågningar fortsätter att strömma in från världens scener.

GO Skapa har fortsatt sitt samarbete med Röda Korset och Share Music & Performing Arts samt inom ramen för Folkbildning och kultur i samverkan. Barn och ungdomar är välkomna till Barnkören och Diskantkören. Under året har man bland annat satsat på att få fler pojkar att sjunga.

Den regionala verksamheten har präglats av scenkonst-äventyret *Shanghai*, ett samarbete med Share Music & Performing Arts och en del av GO Skapa. *Shanghai* skrevs direkt för en inkluderad ensemble och tonsättaren hade utgått från just deras förmågor och röster.

Ytterligare en nyskriven opera, *Världens bästa tårta*, hade premiär i november. Den vänder sig till barn mellan 4 och 6 år, och gavs först på Skövdescenen och turnerade sedan runt i regionen.

Lördagskonserter och Lunchkonserter har också lockat en entusiastisk publik till Skövdescenen.

Under året uppmärksammade vi 50-årsjubileet av året 1967, som var ett av de viktigaste åren i popmusikens historia. Här medverkade bland andra rocksångaren Ebbot Lundberg och musikalartisten Oskar Nilsson.

I mitten av augusti stod Sven-Bertil Taube på Stora scenen. Det var premiären för ett helt nytt program, *Taube sjunger Taube*, där Evert Taubes vispoesi klätts i arrangemang av Peter Nordahl.

Utöver produktionerna som visas på scenerna har musiker, sångare och dansare deltagit i gratisföreställningar i foajén och på scener runt om i regionen. Vi har också haft guidade turer - bland annat med särskilt "Fantomen-tema"- introduktioner inför föreställningar, workshops och andra aktiviteter. En ny foajétidning, *Birgit*, har kommit ut med två nummer. Den är döpt efter husets gudmor, Birgit Nilsson, och berättar bland annat om vad som sker bakom kulisserna på GöteborgsOperan.

Ekonomi

GöteborgsOperans nettoomsättning, som till övervägande delen består av biljettintäkter, uppgick till 93,3 mkr

(74,2 mkr). Ökningen i jämförelse med föregående år beror på hög beläggning på många av årets produktioner samt fler spelade föreställningar på Stora scenen.

Restaurangintäkterna uppgick till 27,2 mkr (25,3 mkr). Vi har även detta året kunnat bibehålla vår förhållandevis höga nivå på sponsorintäkter och utfallet för 2017 blev 10,1 mkr (11,0 mkr).

GöteborgsOperans egenfinansiering uppgår till 27 % (25%). Biljettintäkterna svarar för 18 % (16 %).

Frågan om fortsatt arbete kring planeringen av nytt scenkonsthus, GO +, överlämnades av regionstyrelsen till partierna att behandla i budgetberedningen. Regionstyrelsen konstaterade under året att något beslut eller inriktning om fortsatt arbete inte föreslås i regionfullmäktiges beslut om budget. GöteborgsOperan förutsattes därför inte fortsätta med projektet under kommande år. Detta beslut innebar att upparbetade kostnader för projektet, 8,6 mkr, kostnadsfördes 2017. Motsvarande summa erhöles av ägaren i bidrag.

Investeringar

Periodens investeringar uppgick till 11,2 mkr (8,3 mkr).

Eget kapital

GöteborgsOperans egna kapital uppgår vid utgången av 2017 till 29,4 mkr (28,2 mkr) samt obeskattade reserver till 15,5 mkr (14,5 mkr). Vår soliditet uppgår därmed till 26 % (28 %).

Resultat

GöteborgsOperans resultat efter finansiella poster uppgår för 2017 till 2,1 mkr (1,4 mkr).

Medarbetare

Under 2017 hade GöteborgsOperan 528 medarbetare räknat på årsbasis. Antalet anställda kan variera mellan åren beroende på vilka produktioner som sätts upp.

I juni slutade dåvarande VD Ronnie Hallgren och efterträddes av Christina Björklund.

Under året har vi, i enlighet med den samverkan som skedde med våra fackliga organisationer under 2016, delat in de kvalitetsstärkande åtgärderna enligt samma princip som föregående år.

Kompetensutveckling och utbildning

- Utveckling av konstnärliga processer i våra produktioner
- Omställningsstöd

Framtida utveckling

GöteborgsOperan har fått ett nytt uppdrag från Västra Götalandsregionens kulturnämnd för åren 2018-2020 med följande mål:

- GöteborgsOperan ska upprätthålla och utveckla sin position som ett av norra Europas intressantaste operahus som når och angår en bred publik.
- GöteborgsOperan samverkar med civilsamhället och det fria kulturlivet för ett vidgat deltagande.
- GöteborgsOperan är ett modernt digitalt operahus lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Styrelsen antog 2016 en regional produktionsplan för åren 2017-2021 som innebär att vi ska skapa två produktioner årligen för turné i regionen. Denna plan ska kompletteras med konserter och andra framträdanden och utgör en del av GöteborgsOperans uppdrag.

I slutet av 2016 slöts även ett treårigt avtal med Skövde kommun som innebär att GöteborgsOperan säkerställer i genomsnitt tre uppsättningar årligen i Skövde. Detta är ett led i den ökade närvaron i Västra Götalandsregionen.

Styrelsen fattade under året beslut om att inte fortsätta planeringen av ett nytt scenkonsthus, GO+. Detta efter att Regionstyrelsen konstaterade att något beslut eller inriktning om fortsatt arbete inte föreslogs i regionfullmäktiges beslut om budget. GöteborgsOperan förutsattes därför inte fortsätta med projektet under kommande år. Beslutet att inte fortsätta med GO+ innebär att nya lösningar måste tas fram då nuvarande lokaler inte är helt anpassade för dagens verksamhet. Stora scenen behöver frigöras för fler betalande föreställningar och det finns behov av en scen för gästspel samt våra egna regionala produktioner i Göteborg. Behov finns också av en scen som är bättre anpassad för vissa av våra dansproduktioner samt Skapas verksamhet.

Under 2018 kommer ledningen att ta fram en strategisk framtidsplan som syftar till att utveckla GöteborgsOperan och dess genrer opera, dans och musikal, de närmaste tio åren.

Produktionskapaciteten i verksamheten ska tillvaratas fullt ut i ett lokalt, regionalt, nationellt och internationellt perspektiv.

Bedömda risker

För att kunna uppfylla de mål som ligger i GöteborgsOperans uppdrag med bibehållen hög kvalitet samt upprätthålla internationell klass inom opera, dans, musikal och konserter krävs en hållbar finansiering, långsiktig planering och ett affärsmässigt arbetssätt. Verksamheten kräver god planering med flera års framförhållning, eftersom artister och konstnärliga team kontrakteras lång tid före premiärdatum.

Verksamheten är personalintensiv och medför oundvikliga kostnadsökningar.

De närmaste åren kommer investeringsbehovet vara större än tidigare då GöteborgsOperan fortsättningsvis kommer att finansiera de investeringar som tidigare togs av den byggnadsfond som tillkom när huset var nytt. Denna byggnadsfond är nu som planerat slut. För att GöteborgsOperan även fortsättningsvis ska ligga i teknisk framkant kommer de närmaste åren att kräva en hel del tekniska investeringar.

Våra produktioner kräver en komplex logistik, organisation och spetskompetens av medarbetarna i huset.

Långsiktighet i finansieringen är avgörande för att en ekonomi i balans. GöteborgsOperan har en hög egenfinansiering och är beroende av denna för att nå en ekonomi i balans. För att bibehålla den höga egenfinansieringen krävs noggranna analyser samt omvärldsbevakning inför planeringen av varje säsongens repertoar.

GöteborgsOperans tillgångar är till största delen investerade i verksamheten som bedrivs i den förhyrda fastigheten. Skador på anläggningen, förorsakade av till exempel brand, kan få stora negativa konsekvenser, dels i form av direkta skador, dels avbrott som försvårar eller omöjliggör att leva upp till åtagandena mot publiken. För att minska denna risk pågår ett kontinuerligt arbete med skadeförebyggande åtgärder och säkerhetsrutiner.

FLERÅRSJÄMFÖRELSE

Bolagets ekonomiska utveckling i sammandrag					
	2017	2016	2015	2014	2013
Nettoomsättning tkr	93 327	74 217	89 919	69 240	77 409
Offentliga bidrag tkr	366 584	340 018	333 407	337 571	326 919
Egenfinansiering %	27	25	29	24	27
Pensions- och omställningskostnader tkr	36 997	39 646	36 834	50 173	48 429
Rörelseresultat tkr	2 145	1 377	524	-13 886	6 506
Resultat efter finansiella poster tkr	2 141	1 356	557	-13 860	6 960
Balansomslutning tkr	162 425	143 667	136 706	151 990	133 765
Soliditet %	26	28	28	25	38
Medelantal anställda st	528	522	540	523	510

Nyckeltalsdefinitioner framgår av not 1.

Hållbarhetsrapport
GöteborgsOperan AB uppfyller kravet på att upprätta hållbarhetsrapport enligt årsredovisningslagen. Separat rapport har upprättats vilken har publicerats på hemsidan www.opera.se.

Förslag till vinstdisposition				
Till årsstämman förfogande står följande vinstmedel:	Balanserade vinstmedel	2 754 696		
	Årets vinst	<u>1 141 230</u>		
	kronor	3 895 926		

Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras så att i ny räkning överförs		3 895 926
	kronor	3 895 926

Vad beträffar företagets resultat och ställning i övrigt, hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkningar med tillhörande noter.

RESULTATRÄKNING

Belopp i kkr	Not	2017	2016
Rörelsens intäkter			
Nettoomsättning	3, 4	93 327	74 217
Offentliga stöd	5	366 584	340 018
Övriga rörelseintäkter	6	<u>45 477</u>	<u>41 672</u>
Summa rörelsens intäkter		505 388	455 907
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter		-7 952	-7 293
Övriga externa kostnader	7, 8	-108 647	-101 008
Personalkostnader	9	-369 627	-339 044
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-7 871	-7 186
Övriga rörelsekostnader		<u>-9 146</u>	<u>-</u>
Summa rörelsens kostnader		-503 243	-454 531
Rörelseresultat		2 145	1 376
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		4	42
Räntekostnader och liknande resultatposter		<u>-8</u>	<u>-62</u>
Summa resultat från finansiella poster		-4	-20
Resultat efter finansiella poster		2 141	1 356
Bokslutsdispositioner			
Skatt på årets resultat	10 11	-1 000	-1 000
ÅRETS VINST		1 141	356

BALANSRÄKNING

Belopp i kkr	Not	2017-12-31	2016-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Nedlagda kostnader på annans fastighet	12	5 365	5 871
Maskiner, inventarier och andra anläggningar	13	48 276	49 188
Pågående nyanläggningar och förskott	14	-	8 631
		<u>53 641</u>	<u>63 690</u>
Summa anläggningstillgångar		53 641	63 690
Omsättningstillgångar			
Varulager m m			
Färdiga varor och handelsvaror		1 280	1 151
		<u>1 280</u>	<u>1 151</u>
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		6 092	5 770
Fordringar hos ägaren	15	75 652	44 001
Aktuella skattefordringar		4 605	8 789
Övriga kortfristiga fordringar		6 541	4 255
Förutbetalda scenproduktionskostnader		12 059	13 443
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	16	2 350	2 387
		<u>107 299</u>	<u>78 645</u>
Kassa och bank			
		205	181
		<u>205</u>	<u>181</u>
Summa omsättningstillgångar		108 784	79 977
SUMMA TILLGÅNGAR		162 425	143 667

BALANSRÄKNING

Belopp i kkr	Not	2017-12-31	2016-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital	17	13 000	13 000
Reservfond		12 485	12 485
		<u>25 485</u>	<u>25 485</u>
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst		2 755	2 399
Årets vinst		1 141	356
		<u>3 896</u>	<u>2 755</u>
Summa eget kapital		29 381	28 240
Obeskattade reserver			
	18	15 500	14 500
		<u>15 500</u>	<u>14 500</u>
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		22 836	14 962
Skulder till ägaren		-	3 663
Övriga skulder		5 860	5 410
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	19	88 848	76 892
		<u>117 544</u>	<u>100 927</u>
Summa kortfristiga skulder		117 544	100 927
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		162 425	143 667

EGET KAPITAL

Förändringar i eget kapital

	Aktiekapital	Reservfond	Balanserat resultat	Årets resultat	Summa eget kapital
Eget kapital 2016-12-31	13 000	12 485	2 399	356	28 240
Disposition enligt beslut av årsstämman			356	-356	-
Årets resultat				1 141	1 141
Eget kapital 2017-12-31	13 000	12 485	2 755	1 141	29 381

KASSAFLÖDESANALYS

Belopp i kkr	Not	2017	2016
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster	20	2 141	1 356
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet, mm	21	17 117	7 315
Erhållen/Betald skatt		4 184	-3 947
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		23 442	4 724
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Ökning/minskning av varulager		-129	257
Ökning/minskning av rörelsefordringar		-10 192	8 470
Ökning/minskning av rörelseskulder		16 617	5 605
Kassaflöde från den löpande verksamheten		29 738	19 056
Investeringsverksamheten			
Investeringar i materiella anläggningstillgångar		-11 217	-8 266
Sålda materiella anläggningstillgångar		4 150	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-7 067	-8 266
Årets kassaflöde		22 671	10 790
Likvida medel vid årets början		44 182	33 392
Likvida medel vid årets slut	22	66 853	44 182

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Bolagets årsredovisning har upprättats enligt Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd BF-NAR 2012:1 Års- och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciperna är oförändrade i jämförelse med föregående år. Omklassificering har dock gjorts av kostnader för personal fakturerade via bolag som tidigare redovisats som personalkostnad. Dessa kostnader redovisas från och med 2017 som övriga externa kostnader och motsvarande justering har gjorts för 2016.

Utländska valutor

Monetära tillgångs- och skuldposter i utländsk valuta värderas till balansdagens kurs. Transaktioner i utländsk valuta omräknas enligt transaktionsdagens avistakurs. Vinster och förluster på fordringar och skulder av rörelsekaraktär nettoredovisas bland övriga rörelseintäkter alternativt övriga rörelsekostnader.

Intäkter

Intäkter har upptagits till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas utifrån genomförd föreställning, utförd tjänst eller levererad vara. Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna kommer att tillgodogöras och att intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Erhållna bidrag intäktsförs i den period då de kostnader uppkommer som bidraget är avsett att kompensera. Erhållna bidrag som hänför sig till förväntade kostnader redovisas som förutbetalda intäkter.

Offentliga bidrag

Inkomster från offentliga bidrag som inte är förenade med krav på framtida prestation redovisas som intäkt när villkoren för att få bidraget uppfyllts och de ekonomiska fördelar som är förknippade med transaktionen sannolikt kommer att tillfalla företaget samt inkomsten kan beräknas tillförlitligt. Offentliga bidrag har värderats till det verkliga värdet av den tillgång som företaget fått.

Inkomster från offentliga bidrag som är förenade med krav på framtida prestation redovisas som intäkt när prestationen utförs och de ekonomiska fördelar som är förknippade med transaktionen sannolikt kommer att tillfalla företaget och inkomsterna kan beräknas tillförlitligt. Offentliga bidrag har värderats till det verkliga värdet av den tillgång som företaget fått. Bidrag som mottagits före

dess att villkoren för att redovisa det som intäkts uppfyllts, redovisas som skuld.

Inkomstskatter

Aktuella skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som gäller på balansdagen. Uppskjutna skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som är beslutade före balansdagen.

Uppskjuten skattefordran avseende underskottsavdrag eller andra framtida skattemässiga avdrag redovisas i den utsträckning det är sannolikt att avdraget kan avräknas mot överskott vid framtida beskattning.

Aktuell skatt, liksom förändring i uppskjuten skatt, redovisas i resultaträkningen om inte skatten är hänförlig till en händelse eller transaktion som redovisas direkt i eget kapital. Skatteeffekter av poster som redovisas direkt mot eget kapital, redovisas mot eget kapital.

På grund av sambandet mellan redovisning och beskattning särredovisas inte den uppskjutna skatteskulden som är hänförlig till obeskattade reserver.

Varulager

Varulagret värderas, med tillämpning av först-in först-ut-principen, till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen. Därvid har inkuransrisk beaktats.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår utgifter som direkt kan hänföras till förvärvet av tillgången.

När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, utrangeras eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras.

Tillkommande utgifter som avser tillgångar som inte delas upp i komponenter läggs till anskaffningsvärdet om de beräknas ge företaget framtida ekonomiska fördelar, till den del tillgångens prestanda ökar i förhållande till tillgångens värde vid anskaffningstidpunkten.

Utgifter för löpande reparation och underhåll redovisas som kostnader.

Realisationsvinst respektive realisationsförlust vid avyttring av en anläggningstillgång redovisas som Övrig rörelseintäkt respektive Övrig rörelsekostnad.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde.

Linjär avskrivningsmetod används för de materiella tillgångarna.

Följande avskrivningstider tillämpas:

Nedlagda kostnader på annans fastighet	30 år
Datorer	3 alt 4 år
Musikinstrument	0 -10 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar	5 alt 10 -15 år
Inventarier, verktyg och installationer	5 år
Instrument som inte är föremål för värdeminskning skrivs ej av.	

Nedskrivningar av icke-finansiella tillgångar
När det finns en indikation på att en tillgångs värde minskat, görs en prövning av nedskrivningsbehov. Har tillgången ett återvinningsvärde som är lägre än det redovisade värdet, skrivs den ner till återvinningsvärdet. Vid bedömning av nedskrivningsbehov grupperas tillgångarna på de lägsta nivåer där det finns separata identifierbara kassaflöden (kassagenererande enheter). För tillgångar, andra än goodwill, som tidigare skrivits ner görs per varje balansdag en prövning av om återföring bör göras.

Förutbetalda scenproduktionskostnader
Scenproduktionskostnader som material, rättigheter, arvoden m m periodiseras över produktionens spelperiod. I posten förutbetalda scenproduktionskostnader redovisas periodiserade kostnader för föreställningar som genomförs kommande räkenskapsår. Förutbetalda scenproduktionskostnader har värderats till nedlagda direkta externa kostnader fram till premiärdatum.

Leasingavtal
Samtliga leasingavtal där företaget är leasetagare redovisas som operationell leasing (hyresavtal), oavsett om avtalen är finansiella eller operationella. Leasingavgiften redovisas som en kostnad linjärt över leasingperioden.

Ersättningar till anställda
Kortfristiga ersättningar
Kortfristiga ersättningar i bolaget utgörs av lön, sociala avgifter, betald semester, betald sjukfrånvaro och bonus. Kortfristiga ersättningar redovisas som en kostnad och en skuld då det finns en legal eller informell förpliktelse att betala ut en ersättning.

Ersättningar efter avslutad anställning
Företaget har endast avgiftsbestämda pensionsplaner vilket innebär att företaget betalar fastställda avgifter till ett

annat företag, normalt ett försäkringsföretag, och har inte längre någon förpliktelse till den anställde när avgifterna är betalda. Storleken på den anställdes ersättningar efter avslutad anställning är beroende av de avgifter företaget har betalat och den kapitalavkastning som avgifterna ger.

Finansiella instrument
Bolaget tillämpar kapitel 11, värdering till anskaffningsvärde.
Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar kundfordringar och övriga fordringar, leverantörsskulder och låneskulder. Instrumenten redovisas i balansräkningen när bolaget blir part i instrumentets avtalsmässiga villkor.
Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när rätten att erhålla kassaflöden från instrumentet har löpt ut eller överförs och bolaget har överfört i stort sett alla risker och förmåner som är förknippade med äganderätten.
Finansiella skulder tas bort från balansräkningen när förpliktelserna har reglerats eller på annat sätt upphört.

Kundfordringar och övriga fordringar
Fordringar redovisas som omsättningstillgångar med undantag för poster med förfallodag mer än 12 månader efter balansdagen, vilka klassificeras som anläggningstillgångar. Fordringar tas upp till det belopp som förväntas bli inbetalt efter avdrag för individuellt bedömda osäkra fordringar.

Fordringar som är räntefria eller som löper med ränta som avviker från marknadsräntan och har en löptid överstigande 12 månader redovisas till ett diskonterat nuvärde och tidsvärdeförändringen redovisas som ränteintäkt i resultaträkningen.

Låneskulder och leverantörsskulder
Låneskulder och leverantörsskulder redovisas initialt till anskaffningsvärde efter avdrag för transaktionskostnader. Skiljer sig det redovisade beloppet från det belopp som ska återbetalas vid förfallotidpunkten periodiseras mellanskillnaden som räntekostnad över lånets löptid med hjälp av instrumentets effektivränta. Härigenom överensstämmer vid förfallotidpunkten det redovisade beloppet och det belopp som ska återbetalas.

Kvittning av finansiell fordran och finansiell skuld
En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i balansräkningen endast då legal kvittningsrätt föreligger samt då en reglering med ett nettobelopp avses ske eller då en samtida avyttring av tillgången och reglering av skulden avses ske.

Obeskattade reserver
Obeskattade reserver redovisas med bruttobelopp i balansräkningen, inklusive den uppskjutna skatteskuld som är hänförlig till reserverna.

Bokslutsdispositioner
Förändringar av obeskattade reserver redovisas som bokslutsdispositioner i resultaträkningen. Koncernbidrag redovisas som bokslutsdispositioner.

Kassaflödesanalys
Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- eller utbetalningar.

Risker
Likviditets- och ränterisk
GöteborgsOperan AB ingår i ägaren Västra Götalandsregionens centralkontosystem. Finansieringen sker i enlighet med ägarens riktlinjer.

Valutarisker
Exponering för valutarisker förekommer för betalningar av arvoden till utländska artister och inköp av utrustning. Hittills har inte några säkringsinstrument använts. Utvecklingen av kursförändringarna för aktuella valutor bevakas kontinuerligt.

Nyckeltalsdefinitioner
Soliditet
Eget kapital och obeskattade reserver (med avdrag för uppskjuten skatt) i förhållande till balansomslutningen.

Egenfinansiering
Nettoomsättning och övriga rörelseintäkter i förhållande till totala intäkter.

Not 2 Uppskattningar och bedömningar
Inga bedömningar eller uppskattningar har gjorts som har betydande effekt på de redovisade beloppen i den finansiella rapporten eller skulle innebära en betydande risk för en väsentlig justering av de redovisade värdena för tillgångar och skulder under nästa räkenskapsår.

NOT 3 NETTOOMSÄTTNINGENS FÖRDELNING PER VÄSENTLIGT INTÄKTSSLAG

	2017	2016
Nettoomsättningen fördelar sig enligt följande:		
Biljettförsäljning Göteborg	85 636	68 746
Biljettintäkter, turnéer och samarbetsprojekt	4 356	2 479
Programförsäljning mm	3 335	2 992
Summa	93 327	74 217

NOT 4 TRANSAKTIONER MELLAN KONCERNFÖRETAG

	2017	2016
Inköp och försäljning mellan koncernföretag		
Nedan anges andelen av årets inköp och försäljning avseende koncernföretag.		
Inköp tkr	339	379
Försäljning tkr	0	0

NOT 5 OFFENTLIGA BIDRAG

	2017	2016
Regionbidrag	349 506	339 918
Övriga bidrag regionen	17 078	100
Summa	366 584	340 018

NOT 6 ÖVRIGA RÖRELSEINTÄKTER

	2017	2016
Sponsorintäkter	10 142	10 990
Servering	27 219	25 313
Övriga intäkter	5 325	4 967
Övriga bidrag och gåvor	2 791	402
Summa	45 477	41 672

NOT 7 OPERATIONELLA LEASINGAVTAL

	2017	2016
Framtida minimileaseavgifter, som ska erläggas avseende icke uppsägningsbara leasingavtal:		
Förfaller till betalning inom ett år	4 166	3 943
Förfaller till betalning senare än ett men inom 5 år	23 443	2 819
Förfaller till betalning senare än fem år	84 111	-
	111 720	6 762
 Under perioden kostnadsförda leasingavgifter	4 254	4 193

Den operationella leasingen består i allt väsentligt av hyrda lokaler. Uppgifterna i denna not inkluderar även finansiella leasingavtal, vilka redovisas som operationella. Förutom hyra av lokaler, avser avtalen leasing av bilar och viss IT-utrustning mm.

NOT 8 ERSÄTTNING TILL REVISORERNA

	2017	2016
PwC		
Revisionsuppdraget	117	65
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	25	-
Övriga tjänster	8	5
Summa	150	70
 Deloitte		
Revisionsuppdraget	-	51
Övriga tjänster	-	53
Summa	0	104

NOT 9 LÖNER, ANDRA ERSÄTTNINGAR OCH SOCIALA KOSTNADER

	2017	2016
Medelantalet anställda i Sverige		
Kvinnor	264	261
Män	<u>264</u>	<u>261</u>
Totalt	528	522
 Löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader		
Löner och ersättningar till styrelsen och verkställande direktören	1 537	1 555
Löner och ersättningar till övriga anställda	<u>238 428</u>	<u>218 535</u>
	239 965	220 090
 Sociala avgifter enligt lag och avtal	79 800	69 262
Pensionskostnader för styrelsen och verkställande direktören	593	293
Pensionskostnader för övriga anställda	<u>31 053</u>	<u>33 377</u>
Totalt	351 411	323 022

GöteborgsOperan svarar för en privat pensionslösning för bolagets Verkställande direktör. Parterna har en ömsesidig uppsägningstid om sex månader. Under uppsägningstiden kvarstår Verkställande direktören i anställningen och erhåller lön. Vid uppsägning från bolagets sida utgår inget avgångsvederlag.

	2017	2016
Styrelseledamöter och ledande befattningshavare		
Antal styrelseledamöter på balansdagen		
Kvinnor	6	6
Män	<u>3</u>	<u>3</u>
Totalt	9	9
 Antal verkställande direktörer och andra ledande befattningshavare		
Kvinnor	11	11
Män	<u>3</u>	<u>4</u>
Totalt	14	15

NOT 10 BOKSLUTSDISPOSITIONER

	2017	2016
Skillnad mellan bokförda avskrivningar och avskrivningar enligt plan	<u>-1 000</u>	<u>-1 000</u>
Summa	-1 000	-1 000

NOT 11 SKATT PÅ ÅRETS RESULTAT

	2017	2016
Aktuell skatt	-	-
Uppskjuten skatt	<u>-</u>	<u>-</u>
Skatt på årets resultat	0	0
 Redovisat resultat före skatt	1 141	356
 Skatt beräknad enligt gällande skattesats (22 %)	-251	-78
Skatteeffekt av ej avdragsgilla kostnader	-256	-207
Skatteeffekt av ej skattepliktiga intäkter	1	9
Skatteeffekt av utnyttjat ej tidigare värderat underskottsavdrag	506	276
 Redovisad skattekostnad	0	0

Uppskjuten skattefordran om 955 tkr hänförligt till underskottsavdrag har ej tagits upp till något värde mht osäkerhet om det kommer kunna nyttjas.

NOT 12 NEDLAGDA KOSTNADER PÅ ANNANS FASTIGHET

	2017	2016
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	7 402	7 402
Årets förändringar		
-Försäljningar och utrangeringar	<u>-311</u>	<u>-</u>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	7 091	7 402
 Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 531	-1 285
Årets förändringar		
-Försäljningar och utrangeringar	51	-
-Avskrivningar	<u>-246</u>	<u>-246</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-1 726	-1 531
 Utgående restvärde enligt plan	5 365	5 871

NOT 13 MASKINER, INVENTARIER OCH ANDRA ANLÄGGNINGAR

	2017	2016
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	121 287	116 141
Årets förändringar		
-Inköp	11 217	7 447
-Försäljningar och utrangeringar	-8 998	-2 301
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	123 506	121 287
Ingående ackumulerade avskrivningar	72 099	-67 331
Årets förändringar		
-Försäljningar och utrangeringar	4 495	2 172
-Avskrivningar	-7 626	-6 940
Utgående ackumulerade avskrivningar	-75 230	-72 099
Utgående restvärde enligt plan	48 276	49 188

NOT 14 PÅGÅENDE NYANLÄGGNINGAR OCH FÖRSKOTT AVSEENDE MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

	2017	2016
Ingående anskaffningsvärde	8 631	7 812
Under året nedlagda utgifter	-	819
Utrangering	-8 631	-
Utgående anskaffningsvärde	0	8 631

NOT 15 FORDRINGAR HOS ÄGAREN

	2017-12-31	2016-12-31
Saldo på koncernkonto ingår med:	66 647	44 001

NOT 16 FÖRUTBETALDA KOSTNADER OCH UPPLUPNA INTÄKTER

	2017-12-31	2016-12-31
Förutbetalda hyror	216	863
Övriga poster	2 134	1 524
Summa	2 350	2 387

NOT 17 AKTIEKAPITAL

Aktiekapitalet består av 13 000 st aktier med kvotvärde 1 000 kr.

NOT 18 OBESKATTADE RESERVER

	2017-12-31	2016-12-31
Akkumulerad skillnad mellan bokförda avskrivningar och avskrivningar enligt plan	15 500	14 500
Summa	15 500	14 500

NOT 19 UPPLUPNA KOSTNADER OCH FÖRUTBETALDA INTÄKTER

	2017-12-31	2016-12-31
Förköpta biljetter och abonnemang	37 014	30 660
Förutbetalda sponsorintäkter	1 762	1 800
Upplupna personalkostnader	38 543	30 962
Presentkort	4 201	4 242
Övriga poster	7 328	9 228
Summa	88 848	76 892

NOT 20 BETALDA OCH ERHÅLLNA RÄNTOR

	2017	2016
Erhållen ränta	4	42
Erlagd ränta	-8	-62
Summa	-4	-20

NOT 21 JUSTERINGAR FÖR POSTER SOM INTE INGÅR I KASSAFLÖDE, MM

	2017	2016
Avskrivningar	7 871	7 186
Resultat vid utrangeringar och försäljningar av materiella anläggningstillgångar	9 246	129
Summa justeringar	17 117	7 315

NOT 22 LIKVIDA MEDEL

	2017	2016
Kassamedel	138	113
Banktillgodohavanden	68	68
Medel på koncernkonto	66 647	44 001
Likvida medel i kassaflödesanalysen	66 853	44 182

Ovanstående poster har klassificerats som likvida medel med utgångspunkten att:

- de har en obetydlig risk för värdefluktuationer.
- de kan lätt omvandlas till kassamedel.
- de har en löptid om högst 3 månader från anskaffningstidpunkten.

NOT 23 EVENTUALFÖRPLIKTELSE

	2017-12-31	2016-12-31
Garantiförbindelse Svensk Scenkonst	7 510	7 628
Summa eventualförpliktelser	7 510	7 628

NOT 24 UPPLYSNINGAR OM NÄRSTÅENDE

Transaktioner mellan företaget och dess närstående har skett på marknadsmässiga grunder.

NOT 25 EKONOMISKA ARRANGEMANG SOM INTE REDOVISAS I BALANSRÄKNINGEN

GöteborgsOperans verksamhet kräver lång framförhållning och i många produktioner måste vi kontraktera artister och produktionsteam flera år innan premiärdatum. Detta innebär att GöteborgsOperan binder upp sig för kostnader som utfaller först om flera år.

NOT 26 UPPGIFT OM ÄGARFÖRHÅLLANDE

Bolaget är helägt bolag till Västra Götalands Läns Landsting, org nr 232100-0131 med säte i Göteborg. Västra Götalands Läns Landsting upprättar koncernredovisning.

Bolagets verksamhet har bedrivits enligt bestämmelserna om kommunala bolag i kommunallagen.

NOT 27 FÖRSLAG TILL DISPOSITION AV RESULTATET

Till årsstämman förfogande står följande vinstmedel:	
Balanserade vinstmedel	2 754 696
Årets vinst	1 141 230
kronor	3 895 926
Styrelsen föreslår att vinstmedlen disponeras så att	
i ny räkning överförs	3 895 926
kronor	3 895 926

Göteborg 2018-01-31

Tord Gustafsson
Ordförande

Grith Fjeldmose

Madeleine Jonsson

Gunnar Larsson

Petra Vainionpää

Maria Brauer

Robert Hörnquist

Valéria Kant

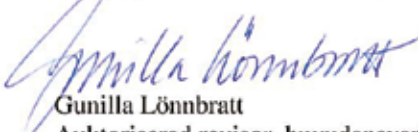
Carina Ridenius

Christina Björklund
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats 2018-01-31.

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Gunilla Lönnbratt
Auktoriserad revisor, huvudansvarig revisor

Isa Schuman
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i GöteborgsOperan Aktiebolag, org.nr 556121-7828

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för GöteborgsOperan Aktiebolag för år 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av GöteborgsOperan Aktiebolags finansiella ställning per den 31 december 2017 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till GöteborgsOperan Aktiebolag enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Bolaget rapporterar årligen till ägare i årsredovisning 2017 till VGR. Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för GöteborgsOperan Aktiebolag för år 2017 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till GöteborgsOperan Aktiebolag enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslaget till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de omständigheter som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlopande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta tillräckligt många revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Göteborg den 31/1 - 2018
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Gunilla Lönnbratt
Auktoriserad revisor
Huvudansvarig revisor

Isa Schuman
Auktoriserad revisor

Bifogad revisionsberättelse omfattar legal årsredovisning vilket i detta tryckta dokument omfattar sidorna 36-55

Till årsstämman i GöteborgsOperan AB
organisationsnummer 556121-7828

Till regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen

Granskningsrapport för år 2017

Vi, av regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen utsedda lekmannarevisorer, har granskat bolagets verksamhet under år 2017.

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv. I den av ägaren beslutade bolagspolicyn framgår att lekmannarevisorerna årligen ska uttala sig om bolaget bedrivits på ett ändamålsenligt sätt utifrån det syfte som anges i bolagsordningen och i ägardirektiv samt de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning.

Vi bedömer sammantaget att bolagets verksamhet i allt väsentligt har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Vi återopar bifogad redogörelse.

Göteborg den 14 februari 2018

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
Revisionen

Bernt Sabel
Lekmannarevisor

Wimar Sundén
Lekmannarevisor

Hållbarhetsrapport 2017

GöteborgsOperan ABs hållbarhetsrapport för 2017 utgör en separat handling till förvaltningsberättelsen och har upprättats i enlighet med årsredovisningslagens krav. Styrelsen antog GöteborgsOperans hållbarhetsrapport för 2017 den 31 januari 2018.

Hållbarhetsstyrning

Vi är med och skapar ett samhälle där mångfald och ansvarstagande utveckling leder till ett gott liv nu och för kommande generationer.

Som samhällsaktör med kreativitet, modernt synsätt, nyfikenhet och öppenhet strävar GöteborgsOperan att varsamt röra sig genom tillvaron. GöteborgsOperan är ett helägt aktiebolag inom Västra Götalandsregionen och har som uppdrag att ge alla invånare tillgång till opera, dans och musikal. I det uppdraget och inom hela verksamheten strävar GöteborgsOperan efter hållbarhet ur ett socialt, miljömässigt och ekonomiskt perspektiv, och har arbetsätt där alla resurser används klokt och ansvarsfullt. 2017 års Hållbarhetsrapport utgör GöteborgsOperans första av sitt slag. Under 2018 avser GöteborgsOperan att arbeta vidare med att systematisera och strukturera hållbarhetsarbetet ytterligare.

GöteborgsOperans uppdrag

Ägardirektiv till GöteborgsOperan

GöteborgsOperan har en central roll i samhällsutvecklingen genom att stärka invånarnas engagemang och därigenom ge individerna möjlighet att växa som samhällsmedborgare. GöteborgsOperan har uppdraget att ge alla invånare tillgång till opera, dans och musikal.

Västra Götaland som kulturprofil vinner alltmer nationellt och internationellt erkännande. Kulturen är därmed betydelsefull för marknadsföringen av Västra Götaland och en viktig del av regionens upplevelsenäring och kulturturism. GöteborgsOperan ska fortsätta att med hög kvalitet och genom olika aktiviteter runt om i regionen stärka Västra Götalands identitet. Detta kan innebära att utbudet får anpassas så att turnéer kan möjliggöras.

GöteborgsOperan skall bidra till den utvecklingssektor som kulturen är, där nya företag bildas och fler arbetstillfällen skapas. Samverkan med de övriga av Västra Götalandsregionens kulturinstitutioner bör vara en naturlig aktivitet för att stärka utvecklingen. GöteborgsOperans koppling till utvecklingen av ett mer kunskapsinriktat näringsliv behöver tydligt lyftas fram som en tillväxtfaktor i Västra Götaland.

Kulturnämndens uppdrag till GöteborgsOperan för perioden 2015-2017

GöteborgsOperan får ett uppdragsbaserat verksamhetsstöd från Kulturnämnden. Uppdraget omfattar tre år i taget och för varje ny treårsperiod beslutar Kulturnämnden om hur nästa periods uppdrag ska utformas. De tre målen för nuvarande treårsperiod är:

- GöteborgsOperan är ett av Europas ledande operahus förankrat i en bred publik.
- GöteborgsOperan samverkar med civilsamhället och det fria kulturlivet för att angå fler invånare i Västra Götaland.
- GöteborgsOperan är ett digitalt operahus som når ut nationellt.

GöteborgsOperans vision:

Ett av norra Europas ledande operahus

Med begreppet "ledande" syftar GöteborgsOperan till att hålla en hög konstnärlig kvalitet, ha en stark och positiv image, nå våra årliga verksamhetsmål, locka intressanta och kompetenta medarbetare, utveckla verksamheten för barn och unga samt stärka våra samarbeten med civilsamhället. Genom att öka tillgängligheten ska man bredda publikunderlaget och vara en betydelsefull aktör i svensk musikteater och dans för såväl klassiska som moderna och nyskrivna verk. GöteborgsOperan ska vara en attraktiv, jämställd och kreativ arbetsplats präglad av konstnärliga möten och en kreativ anda. Kvalitetssäkring är en grundförutsättning för all utveckling inom verksamheten för att nå visionen.

GöteborgsOperan ska skapa optimala förutsättningar för scenkonst som berikar människors liv genom fem övergripande mål:

- Hög konstnärlig kvalitet
- Ett starkt varumärke, ur alla perspektiv
- En idébärande och lärande organisation, professionell och säkrad i alla sina processer
- En ekonomi i balans genom hållbar och långsiktig finansiering
- En långsiktig framförhållning i våra planeringsprocesser

För att lyckas nå visionen – *Ett av norra Europas ledande operahus* – har GöteborgsOperan en gemensam utgångspunkt i form av en verksamhetsidé, en strategi och tre kärnvärden som beskriver vilka vi är och hur vi arbetar.

GöteborgsOperans verksamhetsidé

GöteborgsOperan har i uppdrag att skapa upplevelser inom scenkonstområdet i Västra Götaland och vara en viktig aktör i regionens utveckling.

För att fortsätta leverera kvalitet och hålla en internationell klass inom opera, dans, musikal och konserter krävs en hållbar finansiering, långsiktig planering och att man arbetar affärsmässigt. Organisationen ska vara enkel, tydlig, transparent och bygga på medarbetarnas specialistkunskaper, erfarenhet och engagemang. Produktionerna och de publika arrangemangen ska angå besökaren och förmå att både roa och oroa, mana till eftertanke och överträffa publikens förväntningar. GöteborgsOperan ska med egna uppsättningar och samproduktioner synas på den internationella opera- och dansarenan och på så sätt bidra till att stärka Västra Götaland som kulturregion.

GöteborgsOperans strategi

GöteborgsOperans strategi för det konstnärliga arbetet, organisation, administration, ekonomi, personal och samverkan finns dokumenterade i den årligen upprättade verksamhetsplanen. I den sammanfattas övergripande ägaruppdrag, mål, fokusområden och ansvar. Verksamhetsplanen ska vara till hjälp för att utveckla styrning av det dagliga arbetet och därmed främja verksamhetsutvecklingen i organisationen.

GöteborgsOperans kärnvärden

- Professionella
- Engagerade
- Nyskapande

Styrning och uppföljning

Varje mål i Kulturnämndens uppdrag har ett antal indikatorer som följs upp och rapporteras varje verksamhetsår till Kulturnämnden enligt beslutad tidsplan.

Verksamhetsplanen

Verksamhetsplanen är uppbyggd kring ett antal perspektiv som följer Västra Götalands regionens ägardirektiv och uppdraget från Kulturnämnden samt GöteborgsOperans vision och fem övergripande mål. Varje perspektiv ska hela verksamheten förhålla sig till. Inom varje perspektiv finns ett antal fokusområden som utgör grunden för verksamheten. Dessa fokusområden bryts ner i konkreta handlingsplaner på respektive avdelning och utgör inriktningen för arbetet. Arbetet ska ske utifrån tid och prioritet.

GöteborgsOperans verksamhetsplan följs upp fortlopande i ledningsgruppen. Inför varje nytt kalenderår görs en samlad uppföljning av verksamhetens mål och fokusområden och utfallet utgör tillsammans med uppföljning av avdelningarnas handlingsplaner en grund för kommande verksamhetsplan.

Verksamhetsplanen för 2017 var samordnad med drifts- och investeringsbudgeten 2017 och fastslogs vid operastyrelsens sammanträde den 18 november 2016. Den finns tillgänglig internt på GöteborgsOperans intranät.

Styrdokument som grund

Västra Götalandsregionen har ett antal policyer och riktlinjer implementerade, från vilka GöteborgsOperan agerar och bygger sin verksamhet. Med dessa som grund har operahuset tagit fram och implementerat kompletterande och verksamhetsspecifika policyer, riktlinjer, rutiner och handböcker där så har funnits ett behov, exempelvis miljöpolicy, personalhandbok och inköpshandbok. Alla styrdokument och handböcker finns tillgängliga på GöteborgsOperans intranät.

Kravställande i leverantörsledet

GöteborgsOperan följer Västra Götalands riktlinjer i sina upphandlingar. Kontraktsvillkoren omfattar FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, ILO:s åtta kärnkonventioner, FN:s barnkonvention, nationell lagstiftning (arbetsmiljö, arbetsrätt och miljö) som gäller i tillverkningslandet samt FN:s deklaration mot korruption. I de flesta förfrågningsunderlag hänvisar GöteborgsOperan till dessa kontraktsvillkor och anbudsparten måste i anbudsförslaget bekräfta att de uppfyller villkoren.

Riskmedvetenhet

GöteborgsOperans ledningsgrupp gör årligen en verksamhetsöverskridande riskanalys. Utifrån det totala antalet risker som har identifierats bedöms de 20 högst värderade riskerna i en riskkarta, utifrån väsentlighet och sannolikhet. Utifrån resultatet väljs de högst rankade riskerna ut och förs in i den årliga internkontrollplanen. Internkontrollplanen redovisas först för presidiet och sedan för styrelsen, där planen antas, för att därefter sändas till Västra Götalandsregionen. 2017 års internkontrollplan omfattar bland annat risken för korruption, mutor och oegentligheter samt risken för ohälsa. Kontroller enligt internkontrollplanen är en central del i verksamhetsstyrning och beslutsfattande. Uppföljning i styrelsen sker två gånger per år.

Förutom denna riskanalys sker verksamhetsöverskridande riskhantering i GöteborgsOperans Krisberedningsgrupp där ett antal chefer ur ledningsgruppen sitter med, samt ansvarig person för fastigheten. I denna grupp hanteras andra typer av risker som gäller säkerhet i huset mm. Några gånger per år genomförs exempelvis utrymningsövningar. Krisberedningsgruppen tar också fram instruktioner för ledningsjouren. Chefer i ledningsgruppen delar på ansvaret att vara ledningsjour. Varje vecka finns det en utsedd ledningsjour.

Det genomförs även verksamhetsspecifika riskanalyser, exempelvis genomförs kartläggning av miljöaspekter samt arbetsmiljörisker.

Mänskliga rättigheter

GöteborgsOperan respekterar och stödjer mänskliga rättigheter. Mänskliga rättigheters grundtanke är att människan föds fri samt att alla människor är lika värda, vilket bland annat omfattar barns och kvinnors rättigheter, rätten till hälsa och utbildning samt rätten till att inte bli diskriminerad. Insikten om människors lika värde och rättigheter samt respekten för varje individ är en förutsättning för en framgångsrik verksamhet och en bra arbetsmiljö. När vi känner oss respekterade tar vi ett större ansvar för oss själva och vår situation.

Respekt för individen och alla människors lika värde är grundläggande i alla GöteborgsOperans relationer, både interna och externa. Ingen medarbetare eller besökare ska diskrimineras eller trakasseras på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, social bakgrund eller ålder. Alla ska, om kompetensen är likvärdig, ha samma möjlighet till anställning vid

GöteborgsOperan samt rätt till hälsa, säkerhet, utveckling och inflytande i arbetet.

GöteborgsOperan arbetar aktivt med att identifiera, förebygga och åtgärda risker, oönskade effekter och beteenden kopplat till respekten för mänskliga rättigheter i alla led i sin värdekedja. GöteborgsOperan följer Västra Götalands riktlinjer i sina upphandlingar. Kontraktsvillkoren omfattar bland annat FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och FN:s barnkonvention.

Organisation och ansvar

GöteborgsOperan är ett aktiebolag som ägs av Västra Götalandsregionen. Bolagsstyrelsen är politiskt tillsatt och vd utses av styrelsen.

Verksamhetens högsta ledning består av GöteborgsOperans vd, konstnärlig ledare opera/drama samt konstnärlig ledare dans. Övriga medlemmar i ledningsgruppen är HR-chef, ekonomichef, marknads- och försäljningschef, projekt- och planeringschef, teknisk chef, programchef, orkesterchef, biträdande chef för opera/drama, administrativ chef kör, biträdande chef för dans samt vd-assistent.

Det är styrelsen och den verkställande ledningen för GöteborgsOperan som utifrån ägardirektivet och Kulturnämndens uppdrag fastställer operans vision, verksamhetsidé samt strategi. Vd har det övergripande ansvaret för att det sedan bryts ner på mål, fokusområden och handlingsplaner samt att dessa genomförs i enlighet med ägardirektivet och kulturnämndens uppdrag. På uppdrag av vd ansvarar chefer och medarbetare, inom ramen av sitt ansvar och sina befogenheter, för genomförande och uppföljning av mål samt handlingsplaner.

GöteborgsOperan finansieras genom statliga och regionala bidrag, sponsorer från näringslivet samt med egna medel, i första hand från biljettintäkter.

Intressentdialog

GöteborgsOperans verksamhet bygger på att intressenterna känner förtroende för operan och de värden verksamheten representerar. GöteborgsOperan har en rad intressenter som i varierande grad påverkar och påverkas av verksamheten. Genom kontinuerliga intressentdialoger håller sig operan uppdaterad på de krav och förväntningar som olika intressenter har på verksamheten. Dialogerna sker på olika nivåer, i olika omfattning och genom skilda kanaler, det de alla har gemensamt är att de alla lägger grunden för ett givande nätverksbyggande och en god input till GöteborgsOperans verksamhet.

Under 2017 genomförde GöteborgsOperans ledning verksamhetens allra första intressentanalys, vilken kommer att arbetas vidare med under 2018 och då bland annat genomföra en prioritering av intressentgrupperna. Men utifrån 2017 års arbete kan man se att ägare, styrelse, medarbetare och publik är några intressentgrupper som är högt prioriterade. Under 2018 avser GöteborgsOperan även att utveckla sina intressentdialoger utifrån genomförd intressentanalys.

Ägare

GöteborgsOperan är ett helägt aktiebolag inom Västra Götalandsregionen, vilka fastställer operans uppdrag/ägardirektiv, till vilket det tillkommer Kulturnämndens krav och förväntningar. GöteborgsOperans hållbarhets- och miljöarbete stäms regelbundet av via Miljöplanen VGR, vision och mål, policydokument, uppdragsbeskrivning samt budget.

Att GöteborgsOperan är med i centrala upphandlingar inom Västra Götalandsregionen och har representanter i relevanta referensgrupper är viktigt för att möjliggöra dialog och erfarenhetsutbyte. Även för kravställande rörande de hållbarhets- och miljökrav som GöteborgsOperan ställer i samband med upphandlingar.

Styrelsen

GöteborgsOperans hållbarhets- och miljöarbete stäms regelbundet av med styrelsen via Miljöplanen VGR, vision och mål, policydokument, uppdragsbeskrivning samt budget.

Medarbetare

GöteborgsOperan är och vill vara en attraktiv arbetsgivare. Förutsättningen för det är medarbetarnas professionella förhållningssätt, stora engagemang och nytänkande. Det är något organisationen märker inte minst avseende miljöarbetet, vilket under många år har drivits av medarbetarnas engagemang. För att nå framgång med GöteborgsOperans hållbarhets- och miljöarbete är det viktigt att medarbetarna ges möjlighet att inkomma med idéer och förbättringsförslag samt vara delaktiga i kommunikation, kunskapsinhämtning och informationsspridning kopplat till ämnet. Mot denna bakgrund har GöteborgsOperan under 2017 lagt extra mycket fokus på den årliga medarbetarenkäten samt uppföljningen av den samma.

En medarbetarenkät genomfördes under september 2017 med fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Enkäten gick ut till alla tillsvidareanställda och de med längre engagemang. Svarsfrekvensen var 66,9

procent. Resultatet har presenterats för ledningsgruppen tillsammans med HR och företagshälsovården. Enkäten har distribuerats till cheferna som under första kvartalet 2018 presenterar resultatet för sina medarbetare. De frågor man kommer att arbeta vidare med under 2018 är (1) sexuella trakasserier och kränkande särbehandling samt (2) stress/arbetsbelastning bland administrativ personal. Arbetet kopplat till sexuella trakasserier och kränkande särbehandling kommer inledningsvis att genomlysas av en ännu mer riktad enkät, vilket kommer att ske i februari 2018.

Utvecklingssamtal med samtliga medarbetare samt skyddsronder genomförs årligen vari man fångar upp bland annat medarbetarnas tankar och förväntningar kopplat till hållbarhet, sin egen utveckling och psykosociala arbetsmiljö.

Publik

GöteborgsOperan ska i enlighet med vårt ägardirektiv möta vår publik med hög kvalitet avseende service, kunskap och bemötande samt verka för en bred tillgänglighet. Under 2017 har GöteborgsOperan fortsatt sitt kundfokuserade arbetssätt inom projektet "Kunden i Fokus". Man har arbetat vidare med och avslutat den förstudie som startades under 2016, vilket har inkluderat IT- och CRM-frågor samt kundkännedom, segmentering, kundlojalitet och kommunikation. Under 2018 avser GöteborgsOperan att påbörja implementeringsfasen av projektet.

GöteborgsOperan inhämtar kunskap om sin publik via tre typer av undersökningar. (1) SOM-institutets årliga riksundersökning. Operan är även en del av Väst-SOM, vilket gör det möjligt att benchmarka sig med andra västsvenska aktörer. (2) Kundundersökningar på besökare till GöteborgsOperan. Kundundersökningarna genomförs via telefon av en extern part. (3) Fördjupade undersökningar. Under 2017 fokuserades det på abonnemangsundersökningar. Dessa tre typer av publikundersökningar har gett en fördjupad bild av besökarnas upplevelser och kontakt med GöteborgsOperan samt en tydlig bild av vem som är GöteborgsOperans besökare.

Socialt ansvarstagande

För GöteborgsOperan handlar socialt ansvarstagande om att bidra till ett bättre samhälle genom att vara en ansvarstagande och respektfull arbetsgivare samt att bidra till en positiv social utveckling lokalt, regionalt, nationellt och globalt.

Human Resources

En av de absolut viktigaste förutsättningarna för att GöteborgsOperan ska kunna bedriva en bra verksamhet är välmående, kunniga och engagerade medarbetare. Inom GöteborgsOperan ska cheferna genom tydliga mandat och uppdrag utveckla medarbetare att kunna ta ett stort eget ansvar och vara med och forma verksamheten. Företagskulturen ska präglas av en gemensam värdegrund som stödjer verksamhetens vision, mål och kärnvärden. Ledarskapet ska bygga på tydlig kommunikation kring riktning och prioritering, konstruktiv återkoppling och dialog. Arbetsmiljön ska skapa goda förutsättningar för medarbetare att verka och utvecklas.

Arbetsmiljö

En god arbetsmiljö är en gemensam angelägenhet för alla anställda på GöteborgsOperan. GöteborgsOperans viktigaste resurs är personalen och den skall ges bästa möjliga förutsättningar för att fungera väl. En god arbetsmiljö är i detta sammanhang en viktig förutsättning.

Arbetsmiljön utformas utifrån förtroende och respekt för individen samt säkerhetsaspekter. Lagar, arbetsmiljöföreskrifter, avtal och branschpraxis utgör grunden. GöteborgsOperans verksamhet bedrivs med betryggande säkerhet mot skador på individer och miljö. Under 2017 togs en ny arbetsmiljöpolicy fram, vilken under 2018 ska implementeras i organisationen så att samtliga medarbetare har en medvetenhet kring denna policy och GöteborgsOperans sätt att arbeta med arbetsmiljön.

GöteborgsOperans målsättning med sitt arbetsmiljöarbete:

- Att lagar och föreskrifter utgör ett minimikrav samt att arbetsmiljöarbetet i så stor utsträckning som möjligt ska kunna påverkas av personalen.
- De anställdas kunskaper och engagemang skall tas tillvara så att alla upplever att de gör en viktig insats och känner en tillfredsställelse i sitt dagliga arbete.
- Att antalet arbetsolycksfall och arbetssjukdomar skall vara noll.
- Att ohälsotalet på företaget sänks.
- Arbetsmiljöfrågor är en naturlig del i det vardagliga arbetet och finns med som en punkt på regelbundna möten, som arbetsplatsträffar m.m.

Riskronder och riskanalyser

Arbetsmiljörelaterade riskronder genomförs en till två gånger per år i GöteborgsOperans arbetslokaler,

beroende på lokalens risknivå. Riskinventering och riskanalyser genomförs fortlöpande på avdelningarna där de fysiska och psykosociala riskerna kartläggs och bedöms. Riskanalysen genomförs även i samband med inköp av ny utrustning, införande av nya arbetsmetoder eller ny arbetsorganisation. Vidare genomförs riskronder i projektet i samband med varje produktion och/eller ny spelplats, både till exempel i repetitionssal och på Stora scenen eller turnéscen.

Uppföljning av arbetsmiljö

En årlig uppföljning görs i samband med GöteborgsOperans budgetarbete, varvid innevarande års handlingsplan, ny statistik, genomförda ronder och åtgärder diskuteras.

Säkerhet

Säkerhetsarbetet vid GöteborgsOperan handlar till stor del om att skydda liv och hälsa för de människor som vistas i verksamhetens lokaler, men omfattar även bland annat skydd av egendom och information. Skriften Person- och egendomsskydd handlar om vad varje medarbetare behöver känna till för att kunna bidra till att skydda GöteborgsOperans verksamhet, skapa en trygg arbetsplats och undvika ekonomiska förluster. Under 2017 har GöteborgsOperan arbetat med att förtydliga och uppdatera sina processbeskrivningar och roller rörande exempelvis tillbudsrapportering och delegering.

Antal anmälda olyckor, tillbud, ohälsor och riskobservationer under 2017 = 161

Hälsofrämjande arbete

Operan uppmuntrar till ett aktivt val av livsstil, som innebär hälsa och välbefinnande, både i arbetslivet och på fritiden. Medarbetarna har möjlighet att träna kostnadsfritt på operans egna gym och gruppträning, möjligheten att få tillgång till behandlingar/massage, tillgång till rabatterade träningskort hos avtalade träningsanläggningar samt ett årligt friskvårdbidrag. När en anställd tränar i GöteborgsOperans egna lokaler under en timme bjuder arbetsgivaren på hälften av träningstiden en gång per vecka.

Genom företagshälsovården Hälsan & Arbetslivet har GöteborgsOperan tillgång till läkare, sjuksköterska, sjukgymnast, beteendevetare och skyddsingenjör. GöteborgsOperan erbjuder alla som fyllt 40 år en hälsokontroll vart tredje år. Under 2017 har man inlett ett samarbetsprojekt med Hälsan & Arbetslivet i syfte att

förebygga stressrelaterad sjukskrivning och rehabilitering. En aktivitet i samarbetsprojektet har varit att utbilda personal i stresshantering. Under 2017 har ett par avdelningars medarbetare genomgått utbildningen. Alla anställda på GöteborgsOperan har oavsett anställningsform förmånen att få fri öppen hälso- och sjukvård. Förmånen omfattar patientavgiften upp till när högkostnadsskyddet börjar gälla.

Sjukfrånvaro i % av den totala förväntade arbetstiden = Totalt: 3,83 % varav Kvinnor 2,16 och Män: 1,67

Under 2018 kommer GöteborgsOperan att påbörja månadsuppföljningar med cheferna kring sjukfrånvaro för att på ett tidigt stadium fånga upp medarbetare som står inför en potentiell sjukskrivning så att risken för långtidssjukskrivning kan minska.

Dialog genom utvecklingssamtal

En tydlig kommunikation om verksamheten och det gemensamma arbetet är en grundläggande förutsättning för en god arbetsmiljö och en väl fungerande verksamhet. En av chefernas viktigaste uppgifter är att kontinuerligt kommunicera med medarbetarna om verksamhetens mål och klargöra hur var och en kan bidra till dessa. Utvecklingssamtalen ger möjligheter för både chef och medarbetare att förtydliga sina respektive funktioner och överblicka arbetssituationen som helhet.

Kartlägga och kompetensutveckla ledarskapet

Under 2017 har man fokuserat på att kartlägga vilka ledaregenskaper som behövs framöver för att GöteborgsOperan ska kunna nå sina mål. Organisationen har även tagit fram ett internt ledarprogram för arbetsledare utan direkt personalansvar. Steg 1 var att genomföra en pilotutbildning inom Teknikavdelningen. Nästa steg i ledarutbildningen för personal med arbetsledande funktion utan personalansvar innefattar att utvärdera insatsen, genomföra justeringar om så behövs för att därefter fatta beslut kring fortsättning. Under 2018 kommer GöteborgsOperan att fortsätta sitt arbete kring ledarskap.

Vidare har man ökat kunskapen i organisationen kring arbetsmiljöfrågor genom att bland annat majoriteten av cheferna har genomgått en utbildningsdag i arbetsmiljö samt workshops kring delegering.

Utbildningarna som startat 2017 kommer att fortgå under 2018. Det rör sig om utbildning i arbetsmiljöansvar, delegering samt riskbedömning. Detta för att skapa

medvetenhet och tydlighet kring vad det innebär att ha arbetsmiljöansvar, vem som har delegerat till vem och när samt hur verksamhetens riskbedömning ska gå till. GöteborgsOperans chefer kommer även under 2018 att utbildas i hur de kan upptäcka stressrelaterade arbets-situationer och hur verksamheten kan förebygga detta så att risken för sjukskrivning av denna art minskas.

Samverkan

Vid säsongstarten 2017 genomförde GöteborgsOperan en heldagsutbildning med samtliga chefer och fackliga förtroendevalda. En tvärgrupp med arbetsgivar- respektive fackliga representanter hade under våren arbetat fram materialet till denna utbildningsdag. Utbildningen varvades med fakta och praktiska övningar.

Jämställdhet och mångfald

Utgångspunkten för GöteborgsOperans arbete med jämställdhet och mångfald är alla människors lika värde, där arbetet ska präglas av respekt för individens integritet.

GöteborgsOperan driver sitt jämställdhets- och mångfaldsarbete genom en partsammansatt jämställdhets- och mångfaldsgrupp, JÄMÅ-gruppen. JÄMÅ-gruppen arbetar på uppdrag av ledningsgruppen. Utgångspunkten för arbetet med dessa frågor är Västra Götalandsregionens policy för jämställdhet och mångfald. Utifrån den samt övriga berörda policyer arbetas en mångfalds- och en jämställdhetsplan fram, vilka formellt antas av ledningsgruppen och löper under en treårsperiod. Mångfalds- och jämställdhetsplanen finns tillgängliga på GöteborgsOperans intranät.

Ordförande i JÄMÅ (Adm chef kör) har det övergripande ansvaret för GöteborgsOperans mångfalds- och jämställdhetsarbete. Varje chef ansvarar därefter för att följa upp sin verksamhet enligt planen och varje medarbetare ansvarar för att följa givna riktlinjer.

Jämställdhet

Arbetet för jämställdhet inom GöteborgsOperan innebär att bryta eventuella traditionella könsrollsmönster, att ge kvinnor och män lika möjligheter och rättigheter i arbetslivet och privatlivet såväl i det politiska, fackliga som det samhällseliga arbetet. GöteborgsOperans målsättning är jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsplatsen så att orättvisor försvinner beträffande arbetsförhållanden, möjligheter att förena föräldraskap och arbete, benägenhet att söka arbete och utveckling, könsfördelning inom olika yrkeskategorier, rekryteringsprocessen,

lönesättning, konstnärlig verksamhet, marknadsföringsarbete, sexuella trakasserier samt kränkande särbehandling. Under 2017 har GöteborgsOperan bland annat fokuserat sitt jämställdhetsarbete på att genomföra lönekartläggningar samt vidtagit åtgärder där så varit nödvändigt - det i syfte att säkerställa jämställda löner.

Antal anställda tillsvidare inklusive provtjänstgöring
= 447, varav 50 % kvinnor, 50% män

Totalt antal chefer
= 31, varav 16 (52 %) kvinnor och 15 (48 %) män

Könsfördelning ledningsgrupp
= 10 (77%) kvinnor, 3 (23 %)män

Medelålder kvinnor/män i chefsbefattningar
= Kvinnor 50 år och Män 48 år

Mångfald

Med mångfald syftar GöteborgsOperan på allas lika möjligheter och rättigheter oavsett etnisk tillhörighet, kulturell bakgrund, religion eller trosuppfattning, funktionsvariation, könsöverskridande identitet eller uttryck eller ålder. GöteborgsOperans målsättning med mångfaldsarbetet är att ta tillvara dessa olikheter i verksamheten och därmed skapa en attraktiv och dynamisk arbetsplats där kompetensen hos individer och samarbetspartners ingår som en naturlig del både i det interna och externa arbetet. Under 2017 har GöteborgsOperan genomfört en mångfaldsutbildning på svenska med cirka 250 deltagare och under våren 2018 kommer utbildningen ges även på engelska. Totalt antas minst 300 personer gå utbildningen. Under det gångna året har medlemmarna i JÄMÅ-gruppen genomgått en HBTQ-utbildning.

Nolltolerans mot diskriminering och trakasserier

Inga medarbetare, samarbetspartners eller besökare får utsättas för trakasserier eller annan kränkande särbehandling. Samtliga anställda har ett ansvar att se till att diskriminering och trakasserier inte förekommer i något led av GöteborgsOperans verksamhet. Arbetet tar sin grund i policyn mot kränkande särbehandling vilken finns beskriven i mångfalds- och jämställdhetsplanen.

#metoo

GöteborgsOperan har i många år arbetat aktivt för att förhindra trakasserier och kränkningar. Organisationen

har särskilda ombud som arbetar ute i verksamheten för att fånga upp sexuella trakasserier, en engagerad personal och klara rutiner. Rörelsen #metoo har präglat senare delen av 2017 och satt tydliga avtryck. Eftersom detta var och är en viktig fråga som berör alla anställda har GöteborgsOperans VD tillsammans med de två konstnärliga ledarna vid två tillfällen i november samlat hela personalen för att informera om hur GöteborgsOperan kommer att arbeta mot trakasserier och kränkningar. Alla anställda uppmanades att prioritera att närvara.

Informationsmötena filmades och lades ut på intranätet samt skickades ut via mail för den som behöver ta del av innehållet i efterhand. Detta gäller särskilt de som är timanställda och de som ej har fasta anställningar. VD har under samma period i november uttalat sig om frågan i många medier, bland annat på TV4.

Under december 2017 skickades en partsgemensam enkät ut till samtliga anställda angående sexuella trakasserier ut från Svensk Scenkonst och fackförbunden (TF, Symf). En egen enkät från GöteborgsOperan kommer ut i början av februari 2018 som en fördjupning av arbetet.

GöteborgsOperan som samhällsaktör

En mer tillgänglig opera

GöteborgsOperans målsättning är att möta sin publik med hög kvalitet på service, kunskap och bemötande och verka för en bred tillgänglighet. Det gäller såväl i förhållande till publikens ålder och scenkonstvana som för besökare med bakgrund i andra kulturer än den svenska. GöteborgsOperans verksamhet ska publikt vara anpassad på ett sådant sätt att föreställningarna är tillgängliga för personer med funktionsvariationer. Detta gäller såväl operahuset som upplevelsen och informationen.

För att göra GöteborgsOperan mer tillgänglig har arbetet med att filma, streama och livesända utvalda produktioner, för såväl en vuxen publik som för ungdomar, fortsatt under 2017. Det har möjliggjort för såväl skolor, sjukhus, äldreboenden som enskilda personer att ta del av föreställningarna. Tre stycken opera- och konsertpremiärer har direktsänts av Sveriges Radio under 2017, nämligen *Kronbruden*, *Herr Arnes Penningar* och *Norma*.

Under 2017 har GöteborgsOperan arbetat vidare med att säkerställa tillgängligheten och medverkat till att sänka trösklar för både nya besökare och den trogna publiken.

GO Skapa

GO Skapa producerar olika kreativa projekt med deltagande och delaktighet som grund, samt scenkonst med, för och av ett brett spektrum av människor. Genom GO Skapa vill GöteborgsOperan skapa möjligheter för människor att upptäcka, utforska och utveckla konstformerna tillsammans med verksamheten. Det innebär program för alla åldrar, nybörjare och scenkonstlärare, etablerade svenskar och nyanlända samt personer med olika förmågor och förutsättningar. Alla projekt är en del av ett långsiktigt utvecklingsarbete av både scenkonst och publik.

Barns och ungas möjligheter att delta i kulturlivet

Miniscen för de allra yngsta

GöteborgsOperans arbete med scenkonst för små barn utvecklades betydligt under 2017, både när det gäller antal besökare och att få en bredare geografisk spridning bland publiken. Operan har genomfört ett utökat antal miniscen-föreställningar för små barn, och då specifikt för grupper från stadsdelar som hittills är mindre representerade i verksamheten. *Miniscen* är namnet på GöteborgsOperans opera-, musikal- och dansuppsättningar för den yngsta publiken, vilka har fri entré i syfte öka barns

och ungas möjligheter att delta i kulturlivet. Under det gångna året har GöteborgsOperan tillgängliggjort sin verksamhet på hemsidan med en filminspelning av en av de populära miniscen-föreställningarna, vilket även planeras tillgängliggöras digitalt framöver. Ett nytt verk för små barn beställdes under 2017 - *Världens bästa tårta* - som hade premiär i Skövde i september och har under hösten gått på turné i regionen.

Försöker attrahera fler pojkar och unga killar till sångverksamheten

Under våren och sommaren 2017 gjorde GöteborgsOperan ett antal olika insatser kopplat till målet att engagera fler pojkar/killar i ungdomsverksamheten. Det har inkluderat pop-up-framträdanden med manliga artister från operan i stadsdelar som hittills inte engagerat sig mycket eller inte alls i operans verksamhet, två killdagar på GöteborgsOperan, två korta sommarprojekt samt ungdomsprojekt under Kulturkalaset i Göteborg vilket kulminerade i en spännande dubbelföreställning på operans Stora scen. I det sista fallet bestod föreställningen av *Scensommar* med *Skapa* och *Gone fishing*.

Nya möjligheter för unga musiker

GöteborgsOperan arbetar aktivt med att ge möjligheter och öppna dörrar för unga musiker, särskilt för de som spelar cello, slagverk, valthorn och trombon. Vidare har Operan inlett ett samarbete med VÄGUS (Västra Götalands ungdomssymfoniker) för att öppna upp sin verksamhet för unga musiker i regionen. Under 2018 kommer unga musiker bland annat få möjligheten att delta i uppsättningen av operan *Monstret i labyrinten*. Under 2017 har förberedelserna inför detta genomförts tillsammans med VÄGUS. Det har bland annat genomförts killdagar för att locka fler sångintresserade killar, uttagningar till sångarna i *Monstret i labyrinten* och en kick-off. Uppsättningen består av både barn och vuxna samt GöteborgsOperans egna solister och musiker blandat med amatörer.

Rekrytering av nya målgrupper

Under 2017 har GöteborgsOperan fortsatt sitt arbete med att utveckla sin rekryteringsprocess för barnkören och diskantkören. Detta i syfte att öka delaktighet bland unga vilka inte har engagerat sig så mycket i kulturlivet hittills. Exempelvis schemalade verksamheten den befintliga barnkörens föreställning *De tre innan terminens* nya provsjungningar skulle äga rum. Det i syfte att kunna rikta föreställningen till de grupper vars intresse GöteborgsOperan

ville väcka. Det genomfördes en workshop i samband med Europeiska Operadagen för samma åldersgrupp, som vi sedan välkomnade till provsjungningar för barnkören. Syftet var återigen att väcka intresse för barnkören bland en bredare målgrupp. Diskantkören gav en föreställning på Stora scen som en del av Kulturkalaset i Göteborg. En del i planeringen för det var just att visa upp diskantkörens verksamhet till en bredare publik och nå ut till nya unga. Det fortsätter dock visa sig svårt att nå ut till en bredare grupp deltagare och väcka deras nyfikenhet och intresse för GöteborgsOperans verksamhet.

En angelägen del av civilsamhället

Utifrån ägardirektivet ska GöteborgsOperan vara en angelägen del av civilsamhället och verka inom vissa av stadens/regionens/näringslivets olika företag, institutioner, organisationer och arrangörer. Detta genom att bygga nätverk och skapa försäljningsmöjligheter på kort och lång sikt.

Under 2017 har GöteborgsOperan fortsatt att utveckla samarbeten med utvalda arrangörer och organisationer samt ökat sin exponering hos externa samarbetspartners i deras digitala media. Bland annat har samarbetet mellan GöteborgsOperan och Svenska Röda Korset vidareutvecklats genom en fördjupad gemensam körverksamhet, med nya konstnärliga processer, förstärkt engagemang bland operans artister och ett brett och djupt deltagande bland målgruppen.

Vidare har GöteborgsOperan vidareutvecklat sitt arbete inom Folkbildning och kultur i samverkan enligt Västra Götalandsregionens verksamhetsplan för projektet. Arbetet har pågått under hela 2017 och innefattat bland annat genomförande av studiebesök, samtal, workshops och repetitionsbesök i samband med *Trollflöjten* och *La traviata*. Det har även genomförts ett fördjupat samarbete med Nordiska folkhögskolan i Kungälv i samband med deras utbildning i fotomediet. Under 2017 har det varit en utmaning för GöteborgsOperan att möta upp inkomna förfrågningar för samarbeten och samtidigt upprätthålla kvaliteten på relationerna med folkhögskolorna i takt med att projektet växer. Men summeringen är att projektet genomförs enligt plan och tänkt effekt.

Ett samarbete med Körcentrum Väst inleddes under 2017 i samband med GöteborgsOperans interkulturella körverksamhet. Under året som gått har GöteborgsOperan även genomfört, i samarbete med andra organisationer och föreningsliv, sin första "relaxed performance" med konserten *Möt musiken*. Ett pilotprojekt som gav organisationen

många lärdomar att ta med sig in i den framtida planeringen när det gäller bland annat det konstnärliga programmet, medverkande av GöteborgsOperans artister och marknadsföring.

GöteborgsOperan genomförde även mycket arbete inom detta fokusområde i samband med uppsättningen *Shanghai*. Insatser inom publikutveckling inkluderade delvis direktkontakt med föreningar, kommunala verksamheter, organisationer som jobbar med funktionsnedsättningar på olika sätt och särskolor. Operan genomförde dessutom ett seminarium under våren med titeln *Making opera and music theatre on new terms. From creative vision to creative reality, how?* Det var ett viktigt tillfälle för Operan att ta kontakt med andra inom scenkonstbranschen, inklusive ett stort antal deltagare från det fria kulturlivet. På seminariet diskuterades viktiga frågor från verksamheten samt lärdomar från uppsättningen *Shanghai*.

Miljömässigt ansvarstagande

Sedan invigningen 1994 har GöteborgsOperan arbetat helhjärtat med miljöfrågor. Verksamheten påverkar miljön på flera sätt, därför försöker operahuset alltid att välja de alternativ som är bäst ur miljösynpunkt. Verksamhetens miljötanke syns i stort som smått, allt från vilken typ av färg som används i dekorverkstan till vilka råvaror som köps in till restaurangen. På alla avdelningar finns miljöarbetet som ett prioriterat mål och man ser hela tiden möjlighet till förbättring.

Ett systematiskt miljöarbete

GöteborgsOperan är en miljöcertifierad verksamhet enligt ISO 14001:2015. Det innebär att verksamheten uppfyller gällande miljölagstigning och uppdragsgivarnas förväntningar samt arbetar dagligen systematiskt och strategiskt med hållbarhetsfrågor. Bolaget tar vart femte år fram en miljöplan, vilket utgör grunden för GöteborgsOperans strategiska miljöarbete.

Betydande miljöpåverkan och riskidentifiering

Genom en miljöaspektslista identifieras verksamhetens betydande miljöpåverkan, en lista som årligen ses över. Miljöaspektslistan och de risker som däri identifieras ligger till grund för GöteborgsOperans miljömål. De identifierade miljöaspekterna är kopplade till energi, transporter, livsmedel, avfall, kemikalier och utgör bolagets fem målområden.

GöteborgsOperans miljömål

Operahusets miljömål bygger på visionen om det goda livet i Västra Götalandsregionen och omfattar aktivt arbete inom energieffektivisering och användning av förnybara energikällor, minimering av avfall och ökad materialåtervinning, bättre miljöval vid inköp och genomtänkta och relevanta miljökrav vid upphandling. I verksamheten ska man vara sparsam med ändliga såväl som förnyelsebara resurser. Lagar och andra krav ska följas och medarbetarna ska ges goda miljökunskaper. I strävan efter hållbar utveckling ska arbetet präglas av ständiga förbättringar.

GöteborgsOperans fem målområden är energi, transporter, livsmedel, avfall och kemikalier. Målen finns i sin helhet i bolagets övergripande miljöplan 2017-2021.

Fokusområden för 2017

Utifrån miljömålen har GöteborgsOperan fokuserat 2017 års miljöarbete på att:

- *Minska mängden avfall*
- *Öka andelen ekologiska livsmedel*
- *Energiförbrukning*
 - *Fossilfri energi i egna och i förhyrda lokaler*
 - *Minska förbrukningen av energi*
- *Transporter*
 - *Minska klimatpåverkan från egna person- och godstransporter*
 - *Arbeta med att stötta medarbetarnas och personalens fossilfria resor*
 - *Klimatkompensera genomförda resor*
- *Göra kemikaliekloka val i produktionerna*
- *Öka andelen miljömärkta produkter*
- *Ställa kemikaliekrav vid inköp och upphandling av prioriterade varor*
- *Undvika användning av farliga ämnen med hjälp av SIN och PRIO-listan i kemiska produkter och inköpta varor*

Engagerade medarbetare för miljöarbetet framåt

Miljöarbetet på GöteborgsOperan har pågått sedan huset byggdes. Många av förändringarna har börjat som initiativ och idéer hos operahusets medarbetare. Tillsammans letar man ständigt efter nya områden där miljöarbetet kan bli ännu bättre och tack vare alla förbättringar minskar vår miljöpåverkan stadigt varje år.

Inköp och upphandlingar

Genomgripande arbete kring inköp och upphandling har pågått under 2017. Miljökraven är en självklarhet i de flesta upphandlingar GöteborgsOperan gör i egen regi.

Exempelvis i samband med upphandlingar av tryckeri, städ och hygien, cirkulationstvätt och möbler, ställer verksamheten kemikaliekrav som gör det möjligt att uppfylla målet. Även vid upphandling av livsmedel minskar GöteborgsOperan användningen av antibiotika och bekämpningsmedel.

Kemikaliekloka val

GöteborgsOperans övergripande mål innebär kemikaliekloka produktioner, vilket innefattar bland annat att andelen miljömärkta produkter ska öka, kemikaliekrav ska ställas vid inköp och upphandlingar av prioriterade varor samt att man ska undvika användandet av farliga ämnen med hjälp av SIN och PRIO-listan i kemiska produkter och inköpta varor. GöteborgsOperans detaljerade mål för 2017 har varit att rensa bland kemikalier samt utbilda berörd personal.

Avseende kemikaliekloka val i produktionerna och andelen miljömärkta produkter så är det för GöteborgsOperan ett pågående arbete. Produktionsfokuset håller på att inarbetas via miljögruppen med miljöombud som representerar de olika delarna av verksamheten. Uppföljningsprocessen och nyckeltal per projekt har påbörjats under 2017 i samband med Ringen-projektet. I samband med det har miljöaspekterna mer systematiskt och konkret vägts in i designprocessen och i bedömningarna vid exempelvis materialval och inom konstruktion. Vidare använder sig GöteborgsOperan av verktyget Ekodesignstrategihjulet, vilket är anpassat för just scenkonst och deras verksamhet.

Avseende målet att rensa bland kemikalier och utbilda berörd personal har flera aktiviteter och insatser genomförts under 2017. En intern kemikaliekurs genomfördes under våren med deltagare främst ifrån verkstäder och ateljéer. Riskbedömningar av utvalda kemikalier har genomförts såväl som en kemikalieinventering. Kommunikationen kring kemikalierisker har stärkts under 2017 genom kemikaliekursen, kompletterade riskanalyser samt via tydligare närvaro/kommunikation vid arbetsplatsträffar (APT) vid de berörda avdelningarna. Den förstärkta kommunikationen har medfört en höjd medvetenhet i organisationen och samordning med andra ordning och reda-åtgärder har lett till att användningen av kemiska produkter med skadliga ämnen har minskats genom exempelvis utrensning samt ökad uppmärksamhet bland personalen som använder och köper in.

GöteborgsOperan ska vid inköp och upphandling välja bästa möjliga alternativ ur miljö- och arbetsmiljösynpunkt.

Både för kemiska produkter, men också andra varor verksamheten köper in.

Minskad miljöpåverkan från inköp av livsmedel

GöteborgsOperan ska minska miljöpåverkan från inköp av livsmedel genom att öka andelen ekologiskt samt finna verktyg för att mäta och minska måltidernas klimatpåverkan. GöteborgsOperans övergripande mål är att öka andelen ekologiska livsmedel av den totala livsmedelsbudgeten för att år 2021 nå 51 procent samt hitta metod för att mäta och minska klimatpåverkan från måltidsservering. Verksamhetens detaljerade mål för 2017 är att andelen ekologiska livsmedel (inkl. MSC-märkt) av den totala livsmedelsbudgeten ska uppgå till minst 47 procent samt att hitta lämpligt verktyg, till rimligt pris, för att mäta måltidernas klimatpåverkan.

På central nivå genomförs flera aktiviteter och insatser i linje med målsättningen, såsom sortimentanpassning, menyplanering, produktionsrutiner, upphandling av livsmedel och dryck, kommunikation, nätverkande inom branschen och miljömärkt restaurang.

Svanenmärkt hållbar restaurang

GöteborgsOperans restaurang har en väl utvecklad miljöfilosofi som genomsyrar verksamheten. Det bekräftas av Nordens främsta miljömärkning - Svanen. Svanenmärkningen gäller hela GöteborgsOperans restaurang, som förutom lunch- och à la carte-servering även innefattar caféer, barer, matsal och kök. Hela verksamhetens livscykel, från inköp av råvaror till avfallssortering, kontrolleras. Det innebär bland annat att GöteborgsOperan har en hög andel ekologiska råvaror, att rättvisemärkta produkter finns i utbudet samt att genmodifierade livsmedel är förbjudna. Fisk och skaldjur kontrolleras mot IUCN:s röda lista, de nordiska artdatabankerna samt WWF:s fiskguide. Så långt det är möjligt köps miljömärkta sorter in. På menyn finns alltid minst ett vegetariskt alternativ. En gång i veckan har man en köttfri dag på lunchen och erbjuder sina lunchgäster en mindre klimatbelastande meny.

GöteborgsOperans restaurang är även anslutet till nätverket Hållbara Restauranger, vilket är ett nätverk för restauratörer och restauranger. Visionen är att påverka restaurangbranschen att jobba mer hållbart. I fokus ligger fem områden: mat, miljö & klimat, reko, kommunikation och ekonomi. Det hela, naturligtvis, med gästen i centrum. Att äta på restaurang ska vara en trevlig upplevelse med hållbart fokus.

Miljövänligare materialval och produkter

GöteborgsOperan använder så miljövänliga materialval som det går. Där det går använder verksamheten exempelvis remmar istället för tejp, skruv istället för lim och äkta hår till perukerna istället för syntethår. Operahusets marknadsföring sker mer och mer digitalt istället för olika typer av pappersutskick.

Miljöfokus i OperaShopen

Hela kollektionen för GöteborgsOperans Danskompani, bestående av t-shirts, tygväskor och mössor, kommer från leverantören Dem Collective som förenar ekologi, etik, kvalité och genomtänkt design. I OperaShopen säljs även GöteborgsOperans egna färdigslungade honung.

Avfallshantering & återvinning

GöteborgsOperan har som mål att minska sina avfallsmängder och mängden avfall till förbränning. Processerna för ökad återanvändning av material ska effektiviseras. Mot denna bakgrund är GöteborgsOperans långsiktiga mål att minska den totala mängden genererat avfall per verksamhetsrelaterad enhet och år för att 2021 nå minst 75 procent materialåtervinning inklusive biologisk behandling och maximalt 25 procent till förbränning. 2017 års mål har varit att andelen avfall som går till materialåtervinning inklusive biologisk behandling ska öka till 62 procent, andelen avfall som går till förbränning ska minska till 38 procent och den totala mängden avfall ska minska jämfört med 2016.

GöteborgsOperan bedriver sedan flera år tillbaka ett medvetet miljöarbete kopplat till avfall och återvinning, exempelvis blir matavfallet till biogas. Sopsorterar gör hela huset och man sorterar allt ifrån kontorspapper, wellpapp, glas, hård och mjuk plast till olika metaller som till exempel aluminium. GöteborgsOperan ställer också krav på sina leverantörer, som exempelvis att de ska leverera i returbackar, returglas och returemballage. Dekoren försöker operahuset också att återanvända så långt det går och modulsystem finns där allt går att riva och bygga upp igen. Det finns också stommar till dekoren som väggar, vagnar, trappor och strukturer som kan användas flera gånger.

Under 2017 har ytterligare aktiviteter och insatser genomförts i syfte att minska avfallsmängden samt öka återvinningsgraden. Bland annat har man genomfört en intern avfallshanteringskurs, fler avfallsstationer har installerats i lokalerna för ökad återvinningsgrad, utvecklat och systematiserat det egna återanvändningssystemet för scenkonstruktion Gröna pricken, fortsatt extern samverkan

för utlåning, bortskänkning och second-hand försäljning, anslutit sig till TaGe (digitalt bytessystem) samt sett över skrotningsprocesser av föreställningar och vilka möjligheter som finns för ökad återanvändning. Under 2017 har matsvinnet minskat med 126 kg per vecka och ligger idag på totalt cirka 100 kg per vecka.

Miljövänligare transporter

Jubileumsåret 2021 ska GöteborgsOperans klimatpåverkan från gods- och persontransporter vara nära noll. Som ett led i det arbetet arbetar verksamheten systematisk och strukturerat med att minska sin klimatpåverkan stegvis varje år, vilket ingår i arbetet med miljöplanen. Målvärden och nyckeltal följs upp för halv- samt helår och målet bedöms kunna nås.

För GöteborgsOperan är samordning av transporter en självklarhet i syftet att kunna köra så mycket gods som möjligt i en och samma transport. Möblerna på operahusets magasin har under 2017 samlats i ett digitalt register, så att man kan söka och tydligt se vad som finns innan transporten beställs. För att minimera sitt negativa klimatavtryck ytterligare försöker Operan samarbeta med lokala leverantörer och man väljer alltid miljövänliga transporter som ett första alternativ. Vid upphandlingar där det är relevant och möjligt enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) ställs krav på leverantörernas transporter.

Under 2017 anskaffades en elcykel till verksamheten med hjälp av klimatkompensationsfonden. Under det gångna året har operahuset även tittat på möjligheten att bygga en säker cykelparkering för personalen, ett arbete man kommer att fortsätta med under 2018. Vidare har GöteborgsOperan under 2017 genomfört en kartläggning av hur många medarbetare som nyttjar årskort hos kollektivtrafiken sedan möjligheten till delbetalning via nettolön infördes. Bara under 2017 har 135 medarbetare registrerats sig för ett årskort via företaget.

Under 2017 har en biogasbil inhandlats för att ersätta den sista dieselbilen i tjänsten, vilken under 2018 kommer att bytas ut. Det innebär att det från och med 2018 endast kommer att vara lastbilarna som kör på diesel. Bolagets resepolicy tillämpas och resor följs upp bland annat inom samtliga projekt. Tjänsteresor inklusive flygresor i tjänsten klimatkompenseras via Västra Götalandsregionens klimatkompensationsfond.

Inom Ringen-projektet (uppsättning med premiär 2018) som sträcker sig till 2021 undersöks särskilda åtgärder för klimatväxling inom själva projektet. Ett arbete man kommer att arbeta vidare med under 2018.

Fossilfri energi och en minskad energiförbrukning

GöteborgsOperans energiförbrukning ska vara effektiv och ständigt minska. Energin som används i egna och hyrda lokaler ska bli fossilfri och operan ska år 2021 nå maximalt 165 kWh/m² BTA. Målet för 2017 har varit att minska förbrukningen av energi till 170 kWh/m² BTA. Som ett led i detta arbete genomförs flera aktiviteter och insatser.

Operahuset – 100 procent förnybar energi

Operahuset har 100 procent förnybara energikällor, genom BraMiljöval fjärrvärme, fjärrkyla, BraMiljöval el och egen produktion av el från solceller på taket. Drygt 600 m² av GöteborgsOperans tak, motsvarande nästan tre tennisplaner, täcktes under hösten 2014 med solceller. De alstrar 107 000 kW per år, vilket är ungefär lika mycket som fem villors energiförbrukning under samma tid. Det innebär att GöteborgsOperan producerar egen el till elfordon för egna transporter.

I förhyrda lokaler kommer målet om fossilfri energi att kunna nås till 2021. Skövdeverksamheten finns i hyrda lokaler av Skövde kommun, där el och värme ingår i nuvarande hyresavtal. Även GöteborgsOperans magasin finns i hyrda lokaler i Skandiahallen i Göteborg, där det idag drivs med fossil naturgas. Magasinet kommer att flyttas och i samband med flytten slutar GöteborgsOperan att sitta i lokaler som använder naturgas (fossil) till uppvärmning och flyttar in i miljöklassad byggnad.

En minskad energiförbrukning

När det gäller energiåtgång kräver scenen mycket ljus, men i övrigt använder GöteborgsOperan endast lågenergilampor. Närvarostyrd belysning finns i alla stora lokaler och i omklädningsrum, och man har under 2017 fortsatt att installera fler. Arbetet med byte av armaturer kommer att fortsätta under 2018 och innebära LED med närvarostyrning.

Prognosstyrningen har testats under 2017 i operahuset för att se om detta kan minska energiförbrukningen och ytterligare energisparåtgärder sattes in under andra halvan av 2017, exempelvis underhållsutbyte till bättre teknik.

Stärker den biologiska mångfalden genom egen biodling

Som ett led i GöteborgsOperans miljöarbete och som extern kommunikation av den biologiska mångfalden bedriver företaget sedan några år tillbaka en biodling på husets tak. Bina flyger till Trädgårdsföreningen och hämtar sin nektar men de är också flitiga besökare på blomodlingarna på taket.

Ekonomiskt ansvarstagande

För att efterleva sin verksamhetsidé och då bland annat säkerställa att GöteborgsOperan fortsätter att leverera kvalitet och håller en internationell klass inom opera, dans, musikal och konserter krävs en hållbar finansiering, långsiktig planering och att verksamheten arbetar affärsmässigt.

GöteborgsOperans långsiktiga strategiska mål är att ha en ekonomi i balans och med en hållbar hög egenfinansiering och hög kassalikviditet. Verksamheten ska därför ha en effektiv ekonomistyrning som möjliggör beslutsfattande grundade på väl underbyggda underlag. Uppföljning och rapportering ska ske enligt de riktlinjer och tidsplaner som ägaren Västra Götalandsregionen och Kulturnämnden beslutar om. Styrelsen ska årligen identifiera risker i verksamheten samt anta en internkontrollplan.

Effektiv ekonomistyrning

GöteborgsOperan ska anpassa och utveckla arbetet med att nå uppsatta mål för att kunna möta förändringar i omvärlden som påverkar verksamheten. Det är viktigt att ha kunskap, metoder och verktyg för att arbeta med förbättringsåtgärder på ett strukturerat sätt. GöteborgsOperan ska kontinuerligt utvärdera verksamheten med utgångspunkt i sina konstnärliga processer. Målet är att kvalitetssäkra framtida produktionsprocesser och skapa en hållbar utveckling. Under 2017 har GöteborgsOperan fokuserat på att förbättra den ekonomiska långtidsplaneringen, förädla och förbättra beredningsgrupperna och arbetsplatserna samt återstarta och implementera kvalitetssäkringsprocessen i samverkan med HR.

Inköp

GöteborgsOperan följer lagen om offentlig upphandling (LOU). Upphandlingsverksamheten spelar en viktig roll i styrningen av GöteborgsOperans ekonomi. Som grund finns GöteborgsOperans inköpspolicy. Tydligt skrivna regler och rationella rutiner är en nödvändig förutsättning för att upphandlingen skall kunna bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt. Regler av central betydelse står att finna i inköpshandboken.

Styrelsen ansvarar för att fastställa och anta inköpspolicy och inköpshandbok. VD ansvarar för lagstiftning, policyer och att riktlinjer efterlevs, att ansvar och befogenheter i inköps- och upphandlingsfrågor inom organisationen tydliggörs samt att medarbetare har den kompetens som krävs för att genomföra inköp och upphandlingar inom det aktuella området. Beslut i upphandlingsärenden

och tecknande av därtill hörande avtal fattas i enlighet med befintlig delegationsordning.

En hållbar affärsutveckling

GöteborgsOperan ska aktivt arbeta för att säkerställa och öka intäktsströmmarna utöver ordinarie biljettförsäljning, som exempelvis uthyrningar, företagsevents, seminarier och middagar samt intäktsströmmarna från det som i traditionell mening benämns sponsringssamarbeten. Affärsutveckling för GöteborgsOperan handlar således främst om näringslivssamarbeten. Under 2017 har GöteborgsOperan bland annat fokuserat på att säkerställa och bibehålla den etablerade nivån på sponsringssamarbeten samt genomfört 11 större företagsarrangemang i GöteborgsOperans foajé samt på Lilla scenen.

En god affärsetik

Förtroendevalda och medarbetare inom GöteborgsOperans regi arbetar på invånarnas uppdrag och i deras intresse. Förtroende skapas genom ett korrekt uppförande och förhållningssätt från varje enskild styrelsemedlem och medarbetare.

Västra Götalandsregionens riktlinjer mot korruption, mutor och jäv samt GöteborgsOperans personalhandbok och övriga berörda styrdokument ligger till grund för verksamhetens arbete för en god affärsetik. Likaså utgör operans värdegrundsarbete en viktig kugge, vilket är ett pågående arbete inom GöteborgsOperan. Inom GöteborgsOperan är det nolltolerans mot korruption, mutor och jäv.

Risk för förekomst av korruption, mutor och oegentligheter inom GöteborgsOperan utgör en del av den verksamhetsöverskridande internkontrollplanen. Enligt 2017 års internkontrollplan kontrolleras och styrs verksamheten mot en god affärsetik genom god företagskultur, attestreglemente, skrivna policyer samt uppföljning av efterlevnad av policyer.

Attestansvar

Majoriteten av operans chefer och projektledare har budgetansvar. Med budgetansvar följer även attesträtt och generellt gäller att befattningshavare med ansvarig ställning får ta på sig attestansvar för kostnader inom sitt eget ansvarsområde, upp till en viss förutbestämd nivå, vilket framgår av GöteborgsOperans Attestinstruktion. Transaktioner som direkt berör den attestansvarige själv ska attesteras av närmast överordnad chef. Attestansvarig förutsätts ansvara för att erforderliga kontrollräkningar

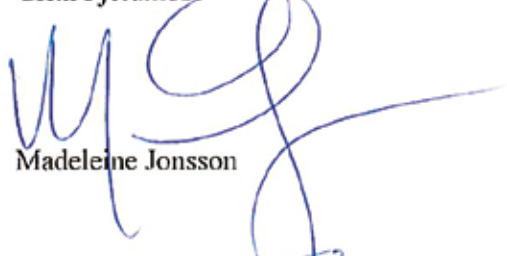
och övriga kontroller görs före attestering. Vidare är den attestansvarige ansvarig för att åtgärden ligger i företagets intresse samt att den överensstämmer med gällande

reglementen och instruktioner inom företaget samt gällande lagstiftning. All personal med attesträtt måste signera ett godkännande av attestansvar.

Göteborg 2018-01-31

Tord Gustafsson
Ordförande

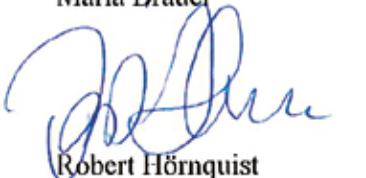

Grith Fjeldmose

Madeleine Jonsson

Gunnar Larsson

Petra Vainionpää

Maria Brauer

Robert Hörnquist

Valéria Kant

Carina Ridenius

Christina Björklund
Verkställande direktör

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Till bolagsstämman i GöteborgsOperan AB, org.nr 556121-7828

Uppdrag och ansvarsfördelning

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten för år 2017 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Granskningens inriktning och omfattning

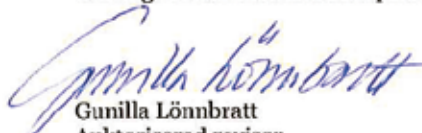
Vår granskning har skett enligt FARs uttalande RevR 12 *Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten*. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för vårt uttalande.

Uttalande

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Göteborg 31 januari 2018

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Gunilla Lönnbratt
Auktoriserad revisor
Huvudansvarig revisor
Isa Schuman
Auktoriserad revisor

